

Česká zemědělská univerzita v Praze

Provozně ekonomická fakulta

Katedra statistiky

Bakalářská práce

Migrační krize v Evropě a její důsledky pro Českou republiku

Zainab Alatassi

© 2020 ČZU v Praze

ZADÁNÍ BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

Zainab Alatassi

Provoz a ekonomika

Název práce

Migrační krize v Evropě a její důsledky pro ČR

Název anglicky

Migration crisis in Europe and its consequences for the Czech Republic

Cíle práce

Cílem předkládané bakalářské práce je shrnout dostupné informace o migrační krizi v Evropě a o jejích důsledcích pro Českou republiku. Práce bude rozdělena na tři části, z nichž dvě budou převážně teoretické a jedna analytická.

První část práce se bude zabývat vymezením základních pojmů týkajících se migrační krize (migrace, ekonomický migrant, azylant apod.), příčinám současné migrační krize a případným srovnáním s předchozími migračními vlnami. Druhá část práce se bude zabývat analýzou počtu cizinců a azylantů v ČR v letech 2010-2017, tj. od vypuknutí tzv. Arabského jara do současnosti. Zaměřím se na vývoj počtu cizinců a žadatelů o azyl z jednotlivých zemí v jednotlivých letech a jejich věkovou, genderovou a náboženskou strukturu. Třetí část práce se bude zabývat důsledky migrační krize pro ČR, popř. Evropu, jejím vlivem na kriminalitu a ekonomickou a politickou stabilitu. Tato část práce bude převážně teoretická, protože vzhledem k aktuálnosti krize není k dispozici dostatečné množství dat.

Metodika

K uskutečnění zadaných cílů budou shromážděny a prostudovány odborné publikace, odborné články, webové stránky a další tištěné i elektronické zdroje týkající se problematiky migrace a současné migrační krize.

Analytická část práce bude zahrnovat zpracování dat o migrantech v ČR. Údaje o počtech cizinců a jejich demografické struktuře budou přejety z dat Českého statistického úřadu, údaje o počtech žadatelů o azyl ze stránek UN Refugee Agency, údaje o počtech migrantů ubytovaných v uprchlických zařízeních budou přejety ze statistik Správy uprchlických zařízení Ministerstva vnitra. Získaná data budou zpracována běžnými statistickými postupy a vizualizována formou přehledných grafů. Pro zpracování dat bude použit MS Excel, popř. program R.

Doporučený rozsah práce

cca 40-60 stran

Klíčová slova

migrační krize, cizinec, uprchlík, arabské jaro, žadatel o azyl

Doporučené zdroje informací

- CUMMINGS, C., PACITTO, J., LAURO, D., FORESI, M. *Why people move: understanding the drivers and trends of migration to Europe*. London: Overseas development institute, 2015. Working Paper 4300..
- ČESKO. (1999). Zákon č. 326/1999 Sb., o pobytu cizinců na území České republiky. In: Sběrka zákonů ČR.
- ČESKO. (2013). Zákon č. 186/2013 Sb., o státním občanství České republiky. In: Sběrka zákonů ČR.
- DUMONT, J.C., LIEBIG, T. *Is migration good for economy?*. Migration Policy Debates. OECD. 2014.
- JANÁČKOVÁ, S. *Masová imigrace: Záchrana, nebo zkáza Evropy?*. Praha: CEP, 2016. ISBN 9788087806968.
- JANOUSĚK, P. *Arabské jaro... léto, podzim, zima*. In: Weigl, J. a kol: *Arabské jaro rok poté. Naděje, nebo zklamání?* Centrum pro ekonomiku a politiku, Praha, 2012, 95-99 s.
- FARGUES, P., FANDRICH, CH. *Migration after the Arab Spring*. Migration Policy Centre, 2012, 27 s.
- MALLABY, S. *Net Benefits: How to understand economic impact of migration*. Foreign Affairs
- PALÁT, M. *Determinanty vzniku migrace a statistiky cizinců v Evropské unii*. Ostrava: KEY Publishing, 2014. ISBN 9788074182280.
- PALÁT, M.. *Mezinárodní migrace a ekonomika v Evropské unii*. Ostrava: KEY Publishing s.r.o., 2015. ISBN 9788074182303

Předběžný termín obhajoby

2017/18 LS – PEF

Vedoucí práce

RNDr. Jan Grosz

Garantující pracoviště

Katedra statistiky

Elektronicky schváleno dne 15. 1. 2018

prof. Ing. Libuše Svatošová, CSc.

Vedoucí katedry

Elektronicky schváleno dne 15. 1. 2018

Ing. Martin Pelikán, Ph.D.

Děkan

Čestné prohlášení

Prohlašuji, že svou bakalářskou práci " Evropská migrační krize a její důsledky pro Českou republiku" jsem vypracovala samostatně pod vedením vedoucího bakalářské práce a s použitím odborné literatury a dalších informačních zdrojů, které jsou citovány v práci a uvedeny v seznamu použitých zdrojů na konci práce. Jako autorka uvedené bakalářské práce dále prohlašuji, že jsem v souvislosti s jejím vytvořením neporušil autorská práva třetích osob.

V Praze dne 21. 3. 2020 _____

Poděkování

Ráda bych touto cestou poděkovala vedoucímu mé bakalářské práce, panu RNDr. Janu Groszovi za pomoc při psaní práce a rodině za podporu během celého studia.

Migrační krize v Evropě a její důsledky pro Českou republiku

Abstrakt

Tato práce se zabývá problematikou současné evropské migrační krize. V teoretické části jsou popsány základní pojmy spojené s pobytem cizinců na území ČR, problematika současné migrační krize a příčiny a vývoj tzv. Arabského jara v pěti zemích – Tunisku, Egyptě, Libyi, Sýrii a Jemenu. Dále jsou nastíněny důsledky migrační krize a je popsán systém péče o uprchlíky a žadatele o mezinárodní ochranu v České republice.

Praktická část práce se zabývá vývojem počtu cizinců na území České republiky v letech 2007-2018 s důrazem na azylanty a žadatele o mezinárodní ochranu a jejich národnostním, věkovým a jiným složením. Dále je popsáno využití azylových zařízení v ČR a náklady na jeho provoz.

Z výsledků práce vyplývá, že současná migrační krize sice pro Českou republiku neznamena zásadní problém, přesto je ve statistikách pozorovatelná. Počty žadatelů o mezinárodní ochranu i počty udělených azylů od roku 2013 mírně přibývají, stejně tak se v posledních třech letech výrazně navýšil počet osob ubytovaných v azylových zařízeních. Náklady na provoz těchto zařízení kopírují počet klientů. Největší dopad na ČR měla migrační krize v roce 2015, kdy byl zaznamenán rekordní počet osob zajištěných v zařízeních pro zajištění cizinců a výrazný nárůst nelegálních migrantů. Za tento nárůst byli zodpovědní hlavně migranti ze Sýrie, prchající před tamní občanskou válkou.

Klíčová slova: migrační krize, cizinec, uprchlík, arabské jaro, žadatel o azyl

Migration crisis in Europe and its consequences for the Czech Republic

Abstract

This thesis is dealing with the issue of current European migrant crisis. In the theoretical part of the thesis, I explain the basic terminology connected with foreigners in the Czech Republic, I describe the European migrant crisis and the Arab spring in five countries, Tunisia, Egypt, Libya, Syria and Yemen. Moreover, I mention the consequences of migrant crisis and I describe the system of care of asylum seekers and refugees in the Czech Republic.

In the practical part of the thesis, I deal with the trends in numbers of foreigners in the Czech Republic in 2007-2018 with the stress on refugees and asylum seekers and with their structure in terms of nationality, age etc. Moreover, I describe the utilization of the institutions for accommodating refugees and asylum seekers and the expenses related to their operation.

The results of the thesis show that the current migrant crisis is not a big deal for the Czech Republic, yet its aspects are visible in the statistics. The number of awarded asylums has been increasing since 2013, as well as the number of people accommodated in the asylum homes. The expenses related to the operation of the asylum homes have also increased, following the same trend as the number of accommodated people. The greatest impact of migrant crisis on the Czech Republic was observed in 2015 when the highest number of illegal migrants arrived into the Czech Republic. Mostly people from Syria escaping the civil war were responsible for this increase.

Keywords: migration, foreigner, refugee, asylum seeker, refugee crisis, Arab spring

Obsah

1 Úvod	8
2 Cíl práce a metodika	9
2.1 Cíle práce	9
2.2 Metodika práce.....	9
2.2.1 Definice časových řad.....	9
2.2.2 Vybrané elementární charakteristiky časových řad	10
2.2.3 Dekompozice časových řad a popis trendu	10
2.2.4 Extrapolace časových řad	12
3 Teoretická východiska	13
3.1 Vymezení základních pojmů.....	13
3.1.1 Cizinec	13
3.1.2 Imigrant.....	13
3.1.3 Uprchlík	14
3.1.4 Mezinárodní ochrana	14
3.1.4.1 Azyl	14
3.1.4.2 Doplnková ochrana.....	16
3.1.5 Dočasná ochrana	16
3.1.6 Ekonomičtí migranti	16
3.2 Evropská migrační krize a její příčiny	16
3.2.1 Arabské jaro.....	20
3.2.1.1 Tunisko.....	21
3.2.1.2 Egypt	23
3.2.1.3 Libye.....	23
3.2.1.4 Sýrie.....	24
3.2.1.5 Jemen.....	25
3.3 Péče o uprchlíky v České republice	26
3.3.1 Správa uprchlických zařízení MV ČR.....	26
3.3.2 Azylová zařízení	27
3.3.2.1 Příjímací středisko	28
3.3.2.2 Pobytové středisko	29
3.3.2.3 Integrovaná azylová střediska	29
3.3.3 Zařízení pro zajištění cizinců.....	30
3.3.4 Centra na podporu integrace cizinců	30
3.3.5 Integrovaná centra	31

3.4	Dopady migrační krize.....	32
3.4.1	Integrace cizinců.....	32
3.4.2	Ekonomické dopady	33
3.4.3	Sociální dopady	35
4	Vlastní práce: Cizinci v České republice	37
4.1	Počty cizinců v ČR.....	37
4.2	Věkové složení cizinců v ČR.....	38
4.3	Národnostní složení cizinců v ČR.....	39
4.3.1	Počty cizinců ze zemí arabského jara	40
4.3.2	Prognóza budoucího vývoje počtu cizinců ze zemí arabského jara	41
4.4	Počty cizinců v krajích ČR.....	42
4.5	Cizinci ČR podle typu pobytu.....	43
4.6	Počty azylantů v ČR.....	44
4.7	Počty žadatelů o azyl.....	47
4.8	Nelegální pobyt cizinců v ČR.....	48
4.9	Cizinci v azylových zařízeních	49
4.10	Cizinci v zařízeních na zajištění cizinců	53
4.11	Výdaje na provoz SUZ.....	54
5	Závěr	57
6	Seznam použitých zdrojů	58

Seznam grafů

Graf 1 - Vývoj počtu žadatelů o azyl v zemích EU, Norsku a Švýcarsku v letech 1985-2015.....	17
Graf 2 - Počty žádostí o azyl v jednotlivých zemích EU, Norsku a Švýcarsku v roce 2015, přepočtené na 100 000 obyvatel země.....	19
Graf 3 - Podíl cizinců na obyvatelstvu ve vybraných evropských státech.....	20
Graf 4 - Vývoj počtu cizinců a podílu žen a mužů u cizinců v ČR v letech 2007-2018.....	37
Graf 5: Vývoj počtu cizinců v ČR v letech 2006-2018.....	38
Graf 6 - Poměrné zastoupení cizinců tří věkových kategorií v letech 2007-2018.....	39
Graf 7 - Národnostní složení cizinců žijících v ČR k 31.12.2018.....	40
Graf 8 - Vývoj podílu hlavních národnostních menšin v ČR v letech 2007-2018.....	40
Graf 9: Počty cizinců ze zemí Arabského jara v letech 2007-2018.....	41
Graf 10: Počet cizinců ze zemí arabského jara v letech 2007-2018.....	42
Graf 11 - Zastoupení cizinců v jednotlivých krajích ČR ke 31.12.2018.....	43
Graf 12 - Vývoj podílu cizinců v ČR podle typu pobytu v letech 2007-2018.....	44
Graf 13 - Počty azylantů v ČR v letech 2007-2018.....	45
Graf 14: Vývoj počtu azylantů na území ČR v letech 2007 až 2018.....	46
Graf 15: Vývoj počtu azylantů na území ČR v letech 2007 až 2018, vč. Vyhlazených řad a residuí.....	47
Graf 16 - Vývoj počtu žadatelů o mezinárodní ochranu v ČR a počty udělených azylů v letech 1998-2018.....	48
Graf 17 - Vývoj počtu nelegálních migrantů v letech 2008-2018.....	49
Graf 18 - Zastoupení cizinců ubytovaných v azylových zařízeních dle národnosti v r. 2018.....	50
Graf 19 – Počty příchozích do azylových zařízení v letech 2007-2018.....	50
Graf 20 - Počty příchozích do azylových zařízení v letech 2014-2018 podle národnosti.....	51
Graf 21 - Počty příchozích Ukrajinců do azylových zařízení a jejich podíl na celkovém počtu příchozích v letech 2007-2018.....	52
Graf 22 - Počty Syřanů v azylových zařízeních v letech 2009-2018 a jejich podíl na celkovém počtu příchozích.....	52
Graf 23 - Počty cizinců v zařízeních na zajištění cizinců v letech 2007-2018.....	53
Graf 24 – Podíly osob jednotlivých národností zajištěných v zařízeních pro zajištění cizinců během celého sledovaného období.....	54
Graf 25 - Absolutní počty cizinců zajištěných v zařízeních pro zajištění cizinců během celého sledovaného období pro 13 národností s nejvyšším zastoupením.....	54
Graf 26 - Výdaje na provoz SUZ v letech 2007-2018 (v tisících Kč).....	55

Seznam tabulek

Tabulka 1 - Přehled azylových zařízení v České republice a jejich ubytovací kapacity.....	28
Tabulka 2 – Počty azylantů v ČR v letech 2007-2018 a podíl azylantů na celkovém počtu cizinců.....	44
Tabulka 3 – Tabulka skutečných a vyrovnaných hodnot včetně residuí pro počet azylantů v ČR...46	46
Tabulka 4 – Výdaje na provoz SUZ v letech 2007-2018 a procentuální meziroční změny.....	56

1 Úvod

Problematika nelegální migrace je stále považována za aktuální téma. Z globálního hlediska není migrace ničím novým. Setkáváme se s ní v podstatě již od prvopočátku lidské existence. Od pradávna lidé migrovali, především pak za prací, kdy však nedocházelo k překračování hranic jiného státu. Vlny intenzivní vnější migrace, kdy lidé opouštějí svůj stát, se v historii také opakovaly mnohokrát, obvykle v souvislosti s válkami.

Současná evropská migrační krize je pozorovatelná od roku 2010, kdy postupně docházelo ke zvyšování počtů nelegálních migrantů přicházejících do Evropské unie, nicméně o tzv. migrační či uprchlické krizi se začalo hovořit teprve v roce 2015. V tomto roce jenom do Německa přišlo na 900 tisíc nelegálních migrantů. Navíc ne všichni získali azyl v této zemi, což vedlo k dalším problémům, neboť je těžké osobu nezískající status uprchlíka skutečně z této země vyhostit.

Hlavní destinací, kam směřovaly migrační toky v roce 2015, bylo Německo. Česká republika byla jen tranzitní zemí, které se migrace jako taková v podstatě vyhnula. Přesto je téma uprchlické krize v České republice velmi aktuální, vyvolává velké emoce, rozděluje českou populaci na dva tábory a je efektivně využíváno např. k ovlivňování voličů. Proto jsem se v této práci rozhodla zmapovat vliv současné migrační krize na stav cizinců v ČR, jejich počty a národnostní složení, náklady na provoz azylových zařízení apod. v posledních deseti letech a vyhodnotit, jestli se migrační krize na stavu cizinců v ČR nějak projevila.

2 Cíl práce a metodika

2.1 Cíle práce

Cílem předkládané bakalářské práce je shrnout dostupné informace o migrační krizi v Evropě a o jejích důsledcích pro Českou republiku, analyzovat počty, věkovou, národnostní a genderovou strukturu cizinců v letech 2007-2018, s důrazem na azylanty, žadatele o azyl a cizince ze zemí arabského jara, a pokusit se odhadnout jejich následující vývoj pomocí analýzy časových řad.

Práce je rozdělena na dvě části, teoretickou a praktickou. Teoretická část práce se zabývá vymezením základních pojmů týkajících se migrační krize (migrace, ekonomický migrant, azylant apod.), příčinám současné migrační krize a srovnáním s předchozími migračními vlnami. Dále se zabývá problematikou integrace cizinců, sociálními a ekonomickými dopady migrace na hostitelskou zemi a systémem péče o žadatele o azyl a azylanty na území České republiky.

Praktická část práce se zabývá analýzou počtu cizinců a azylantů v ČR v letech 2007-2016, tj. od vypuknutí tzv. Arabského jara do současnosti. Zaměřuji se na vývoj počtu cizinců a žadatelů o azyl z jednotlivých zemí v jednotlivých letech a jejich věkovou, genderovou a náboženskou strukturu. Dále analyzuji využívání služeb azylových zařízení a nákladů s tím spojených.

2.2 Metodika práce

V teoretické části, kde se práce zaměřuje především na definici a vymezení pojmů souvisejících s migrační krizí, byla k vypracování použita metoda literární rešerše. K tomu bylo zapotřebí vypůjčit si vhodnou literaturu, tu řádně prostudovat a informace zjištěné z knih správně zařadit do kontextu.

Pro účely praktické části této bakalářské práce byla využita data obsažená ve statistických ročenkách Českého statistického úřadu vztahujících se k období 2007-2018 a data z výročních zpráv Správy ubytovacích zařízení MV ČR. Potřebná data byla zpracována pomocí programu MS Excel a prezentována pomocí vhodných grafů a tabulek. Praktická část práce dále zahrnovala analýzu získaných dat pomocí metod analýzy časových řad. Tyto postupy jsou podrobně rozepsány v následujících podkapitolách. Ke statistickým analýzám bylo využito programu STATISTICA.

2.2.1 Definice časových řad

Časová řada je zavedeným pojmem pro posloupnost věcně a prostorově srovnatelných pozorování daného ukazatele uspořádaných jednoznačně z časového hlediska od nejstarších k nejnovějším.

Obvykle jsou tato pozorování prováděna v časových intervalech o konstantní délce (Budíková et al. 2010), s čímž souvisí časová srovnatelnost pozorování. Věcná srovnatelnost spočívá zejména v neměnném obsahovém vymezení ukazatele a zachovaném způsobu zjišťování hodnot ukazatele. Prostorová srovnatelnost souvisí zejména s geografickým územím, k němuž se hodnoty ukazatele vztahují, ale přeneseně se může jednat i o prostor ekonomický, který se může měnit v závislosti na charakteru organizační struktury vykazujících jednotek (Hindls et al. 2007).

Matematicky lze časovou řadu zapsat jako posloupnost s n počtem pozorování y_1, y_2, \dots, y_n v čase t_1, t_2, \dots, t_n neboli posloupnost y_i v čase t_i , kde $i = 1, 2, \dots, n$ a kde $t_i = t_1 + (i-1) \cdot \Delta t_i$. Hodnota Δt_i v tomto vztahu představuje délku časového kroku mezi jednotlivými pozorováními. Pro zobrazení časových řad se užívá spojnicový graf, kde jsou úsečkami spojovány jednotlivé body $[t_i, y_i]$ – tento typ grafu používám v praktické části této práce –, nebo graf sloupkový, kde se výška sloupku rovná hodnotě y_i v čase t_i (Budíková et al. 2010).

2.2.2 Vybrané elementární charakteristiky časových řad

Pro pochopení dynamiky vývoje časové řady (rychlosti změn hodnoty ukazatelů v čase) se užívají různé statistické charakteristiky (Svatošová, Kába 2017). Elementární charakteristiky časových řad lze dělit na popisné, kam patří zejména průměry hodnot časové řady, a dynamické, kam spadají např. absolutní diference (přírůstky) či koeficienty růstu (Budíková et al. 2010).

2.2.3 Dekompozice časových řad a popis trendu

S časovými řadami se často pracuje ve formě modelu. Základním přístupem k modelování časových řad je využití tzv. klasického modelu, který vychází z dekompozice časové řady na čtyři složky časového pohybu – trendovou složku, sezónní složku, cyklickou složku a náhodnou složku. Trend časové řady je definován jako hlavní tendence dlouhodobého vývoje daného ukazatele v čase. Sezónní složka časové řady zahrnuje pravidelně se opakující odchylky od trendu časové řady s periodicitou rovnou jednomu roku nebo kratší. Oproti tomu cyklická složka zahrnuje dlouhodobé kolísání okolo trendu, tedy s periodicitou delší než jeden rok. Někdy bývá dokonce zahrnována do trendové složky jako tzv. střednědobý trend, který vyjadřuje oscilační charakter vývoje s neznámou a zpravidla proměnlivou periodou. Poslední, náhodná složka je ta forma časového pohybu, kterou nelze popsat žádnou funkcí času. V důsledku toho je práce s ní velmi citlivým místem analýzy časových řad (Hindls et al. 2007).

Základním krokem modelování časových řad je určení trendové funkce dané časové řady. V této práci jsem pracovala s neperiodickými časovými řadami, tj. takovými, jejichž hodnoty jsou

zaznamenávají ročně (např. vývoj v počtu azylantů v ČR). U neperiodických časových řad lze pro popis trendu obvykle využít jednu ze základních matematických funkcí, kam se řadí např. funkce lineární, kvadratická, logaritmická, exponenciální, mocninná či odmocninná. Správný výběr trendové funkce je podmíněn znalostmi dosavadního vývoje sledovaného ukazatele a objektivních tendencí jeho vývoje v budoucnosti. Jako pomocný prostředek pro volbu vhodné trendové funkce lze využít grafickou analýzu pozorovaných hodnot daného ukazatele. Tato metoda je ale poměrně nepřesná a subjektivní, proto je vhodné doplnit ji exaktnějšími prostředky jako je analýza dynamických vlastností jednotlivých funkcí. Samotné strukturální parametry vhodné trendové funkce lze pak získat např. aplikací metody nejmenších čtverců, která spočívá v minimalizaci součtu čtverců odchylek jednotlivých hodnot řady od navrhované trendové funkce (Svatošová a Kába 2017)

Nejjednodušší metodou zjištění shody modelu se skutečnými empirickými údaji je výpočet indexu determinace. Index determinace je bezrozměrnou charakteristikou. Nabývá hodnot od nuly do jedné, přičemž čím bližší je jeho hodnota jedné, tím lépe model popisuje daný jev. V případě vysoké podobnosti indexu determinace pro dvě různé trendové funkce, je dáována přednost funkci jednodušší. Kromě indexu determinace se pro posouzení vhodnosti modelu používá také jeho odmocnina, index korelace. Ten nabývá stejně jako index determinace hodnot od nuly do jedné. Čím vyšší hodnoty index korelace nabývá, tím lépe model vystihuje reálnou podobu časové řady (Svatošová a Kába 2017).

Index determinace se počítá pomocí vzorce:

$$I_{yx}^2 = 1 - \frac{\sum_{i=1}^n (y_i - \hat{y}_i)^2}{\sum_{i=1}^n (y_i - \bar{y})^2},$$

kde y_i je skutečná empirická hodnota ukazatele, \hat{y}_i hodnota vypočtená na základě trendové funkce a \bar{y} aritmetický průměr empirických hodnot časové řady.

Index korelace se počítá podle vzorce:

$$I = \sqrt{I^2}$$

2.2.4 Extrapolace časových řad

Kromě analýz časových řad, které slouží primárně k popisu minulého průběhu zkoumaných časových řad, má své místo při zpracovávání hodnot ukazatelů také stanovování prognóz, tedy předvídání budoucího chování dané řady (Hindls et al. 2007). Extrapolace je termín označující prodloužení časové řady za interval známých hodnot pomocí odhadu. Dle směru predikce lze rozlišovat extrapolaci perspektivní (prognózy budoucího vývoje) a extrapolaci retrospektivní (prognózy minulého vývoje). Předpokladem pro použití extrapoláčních metod je stabilita existujících tendencí vývoje daného jevu. Základem kvalitní prognózy je výběr vhodné trendové funkce, která co nejlépe popisuje dosavadní průběh časové řady. Pro co nejpřesnější odhad je tedy třeba, aby byla časová řada dostatečně dlouhá (odrážela skutečnou vývojovou tendenci bez ohledu na krátkodobé odchylky) a vykazovala jednoznačný trend, který lze popsat co nejjednodušší funkcí (Hošková et al. 2014).

Na základě trendové funkce lze provádět bodovou či intervalovou předpověď. U neperiodických časových řad, jako jsou časové řady ukazatelů sledovaných za kalendářní roky, lze bodovou předpověď daného ukazatele pro i -té období získat dosazením příslušné hodnoty t do trendové funkce. Bodové předpovědi jsou pro tak proměnlivé jevy ale příliš jednoznačné, proto je pro odhady demografických ukazatelů vhodnější intervalová předpověď. Ta spočívá ve stanovení intervalu spolehlivosti, v němž se prognózovaná hodnota může nacházet se zvolenou pravděpodobností, nejčastěji 95 % (Hošková et al. 2014).

Pro ověření přesnosti předpovědí na základě zvoleného modelu se užívá např. relativní chyby předpovědi. Tu lze určit zpětně po uplynutí prognózovaného období či za pomoci tzv. pseudoprognozy. Pseudoprognoza spočívá ve zkrácení časové řady o jeden, příp. několik známých údajů, vyjádření trendu a vypočtení předpovědi dříve odebraných údajů. Relativní chyba předpovědi poté slouží jako nástroj k zhodnocení rozdílů mezi prognózovanými a skutečnými hodnotami časové řady. Čím nižší je hodnota relativní chyby předpovědi, tím přesnější budou prognózy budoucího vývoje za použití zvoleného modelu. Za optimální hodnotu relativní chyby předpovědi je považováno 5 % a méně. Obecně lze model považovat za spolehlivý, pokud relativní chyba prognózy nepřesáhne 10 %.

Relativní chyba předpovědi se počítá podle vzorce:

$$rp = \frac{|y'_i - y_i|}{y_i} * 100 [\%],$$

kde y_i je skutečná hodnota a y'_i předpovídaná hodnota.

3 Teoretická východiska

3.1 Vymezení základních pojmů

Přestože je téma uprchlictví, migrace a celkově pobytu cizinců na území ČR velmi diskutovaným tématem, spousta lidí nesprávně rozlišuje mezi jednotlivými kategoriemi osob. Proto se v této kapitole budu věnovat vymezení základních pojmů.

3.1.1 Cizinec

Cizincem se dle zákona o pobytu cizinců rozumí fyzická osoba, která není státním občanem České republiky, včetně občana Evropské unie¹.

Cizinci mohou na území ČR přebývat kratší či delší dobu. Za krátkodobý pobyt se považuje jakýkoli pobyt v maximální délce 90 dní v jakémkoli 180denním období, kterým se rozumí období 180 dnů bezprostředně předcházející každému dni pobytu (délka pobytu je určována podle vstupních a výstupních razítek vyznačených na hraničním přechodu do příslušného cestovního dokladu). Evropská legislativa pak pro účely těchto krátkodobých pobytů rozlišuje třetí země na ty, jejichž občané pro vstup a krátkodobý pobyt na území států uplatňujících společnou vízovou politiku musejí disponovat vízem a na ty, kteří jsou od tohoto požadavku osvobozeni. Krátkodobý pobyt je typicky využíván pro pracovní cesty, výměnné studentské pobyty a pro turismus.

Pro cizince, kteří plánují na území ČR pobývat přechodně déle než tři měsíce, existuje možnost tzv. přechodného pobytu. Přechodný pobyt je určen pro cizince, kteří jsou občany některého ze států EU nebo pro státní příslušníky třetích zemí, kteří jsou rodinnými příslušníky občanů EU, a plánují pobývat na území ČR přechodně déle než tři měsíce.

3.1.2 Imigrant

Pokud cizinec přichází do země za účelem pobytu dlouhodobějšího charakteru, můžeme jej označit slovem imigrant. Imigrovat může buď legálně, nebo nelegálně. Legální migrací rozumíme proces řízeného, státem kontrolovaného přistěhovalectví. ČR může imigraci regulovat prostřednictvím vízové praxe a prostřednictvím pobytových oprávnění. Obecně souvisí s pracovní migrací, v rámci které ČR prostřednictvím regulovaného přijímání cizinců uspokojuje potřeby domácího pracovního trhu. ČR může v mezích evropského práva kontrolovat pracovní migraci na svém území, vč. stanovení národních kvót. Dalšími typy legální migrace může být např. migrace za účelem studia

¹ zákon 326/1999, § 1, odstavec 2

nebo sloučení rodiny. Za nelegální migraci je v obecné rovině považována jakákoli migrace, která probíhá bez kontroly a řízení ze strany cílových zemí, kdy cizinci vstupují do cílových zemí, či v nich pobývají, bez řádného oprávnění (vízum, pobytové oprávnění).

Nelegální migrace z podstaty souvisí s kategorií uprchlictví (viz dále). Řada osob, kterým je později přiznána mezinárodní ochrana, vstupuje na území hostitelského státu taktéž nelegálně. Podáním žádosti o mezinárodní ochranu (azyl) je jejich právní status legalizován. Ne všichni nelegální migranti, kteří zažádají o mezinárodní ochranu, se však pro ni kvalifikují. V případě nelegální migrace tak často hovoříme o tzv. smíšených migračních tocích. Nelegální migrace je zpravidla organizována sítěmi převaděčů a může v sobě proto nést aspekt organizovaného zločinu ve formě obchodu s lidmi.

3.1.3 Uprchlík

Definice uprchlíka je obsažena v Úmluvě o právním postavení uprchlíků z r. 1951 (dále Úmluva) a v Protokolu týkajícího se právního postavení uprchlíků z roku 1967. Podle této definice je uprchlíkem osoba, která se nachází mimo svou vlast, má oprávněné obavy před pronásledováním z národnostních, náboženských, rasových nebo politických důvodů a kvůli těmto obavám odmítá ochranu své vlasti. Za uprchlíky se nepovažují osoby prchající před spravedlivým trestním stíháním či potrestáním za trestný čin. Stejně tak nejsou za uprchlíky považováni lidé, kteří svou vlast opouští především kvůli lepším ekonomickým podmínkám v jiné zemi. Status uprchlíků nemají ani lidé, kteří prchají před katastrofálními sociálními podmínkami nebo z důvodu zničeného životního prostředí. Pojem uprchlík zná český právní řád jen v souvislosti s Úmluvou, ke které Česká republika přistoupila. Dle českého právního řádu je osoba, které bylo přiznáno postavení uprchlíka, označována jako azylant.

3.1.4 Mezinárodní ochrana

Poslední novela zákona o azylu provedená zákonem č. 165/2006 Sb. zavádí pojem tzv. mezinárodní ochrany. Ta má dvě formy: 1/ formu azylu, 2/ formu doplňkové ochrany. Pokud žadatel nesplňuje důvody pro udělení azylu, ale je zjištěno, že jsou v jeho případě důvodné obavy, že mu ve státě původu hrozí nebezpečí vážné újmy, je takovému žadateli udělena doplňková ochrana.

3.1.4.1 Azyl

Azyl je právní forma ochrany uprchlíka poskytovaná cizím státem. Uprchlíkem (azylantem) se člověk stává, když naplní kritéria uvedená v Úmluvě. Postavení uprchlíka vylučuje jeho návrat do

země, kde mu hrozí nebezpečí. Toto se označuje jako princip nevydání (non-refoulement). Azyl se poskytuje jen ve velmi úzce vymezených případech a většina žadatelů o azyl jej nedostane. Azyl musí člověku zajišťovat ochranu, nediskriminaci a přístup k sociálním právům. V ČR uděluje azyl Odbor azylové a migrační politiky Ministerstva vnitra ČR. Azyl se vztahuje pouze na osoby, které jsou pronásledované pro uplatňování politických práv a svobod nebo mají odůvodněný strach z pronásledování z důvodu rasy, národnosti, náboženství, příslušnosti k určité sociální skupině nebo pro zastávání určitých politických názorů. Cizinec, kterému byl podle zákona o azylu udělen azyl, je po dobu platnosti rozhodnutí o azylu označován jako azylant².

Aby se cizinec mohl stát azylantem, musí nejprve podat žádost o udělení mezinárodní ochrany. Žádost o udělení mezinárodní ochrany, dříve označovaná jako žádost o udělení azylu, je formální akt žádosti o poskytnutí mezinárodní ochrany před pronásledováním. Tato žádost se podává na tiskopise upraveném zákonem a její podání je okamžikem zahájení řízení o udělení mezinárodní ochrany. Každý cizinec, který požádá Českou republiku o ochranu formou azylu, je označován jako žadatel o udělení mezinárodní ochrany, dříve jako žadatel o udělení azylu. Postavení žadatele člověku náleží od okamžiku podání žádosti o mezinárodní ochranu po celou dobu správního řízení o udělení mezinárodní ochrany a po dobu soudního řízení o žalobě proti rozhodnutí Ministerstva vnitra ČR.

Žadatelé o mezinárodní ochranu jsou po dobu správního řízení ubytováni v některém z azylových zařízení. Azylové zařízení je zařízení zřizované ministerstvem vnitra, které slouží k ubytování žadatelů o azyl či azylantů. Existují tři druhy azylových zařízení: přijímací středisko, pobytové středisko a integrační azylové středisko. Přijímací středisko je azylové zařízení, ve kterém jsou podávány žádosti o udělení azylu a které slouží k ubytování nově přichozích žadatelů o udělení mezinárodní ochrany až do doby ukončení vstupní procedury (provedení identifikačních a zdravotních úkonů). Pobytové středisko je azylové zařízení sloužící k ubytování žadatele o udělení mezinárodní ochrany do doby konečného rozhodnutí o jeho žádosti. Integrační azylové středisko je azylové zařízení sloužící k dočasnému ubytování osob, kterým byla udělena mezinárodní ochrana (více viz Kapitola 5).

² § 2 odst. 3 zákona č. 325/1999 Sb., o azylu

3.1.4.2 Doplnková ochrana

Cizincům, kteří nesplňují důvody pro udělení azylu, může být udělena další forma mezinárodní ochrany, tzv. doplňková ochrana. Doplňková ochrana se uděluje cizincům, kteří nesplňují důvody pro udělení azylu, je-li v řízení o udělení mezinárodní ochrany zjištěno, že v jejich případě jsou důvodné obavy, že pokud by byli tito cizinci vráceni do státu, jejichž jsou státními občany (v případě osob bez státního občanství do státu jejich posledního trvalého bydliště), by jim hrozilo skutečné nebezpečí vážné újmy. Za vážnou újmu se pak považuje uložení nebo vykonání trestu smrti, mučení nebo nelidské či ponižující zacházení nebo trestání žadatele o udělení mezinárodní ochrany, dále vážné ohrožení života nebo lidské důstojnosti z důvodu svévolného násilí v situacích mezinárodního nebo vnitřního ozbrojeného konfliktu, nebo pokud by vycestování cizince bylo v rozporu s mezinárodními závazky České republiky.

3.1.5 Dočasná ochrana

Vedle mezinárodní ochrany zahrnující azyl a doplňkovou ochranu dále existuje dočasná ochrana. Dočasná ochrana je ochranný institut, jehož smyslem je rychle a účinně reagovat na hromadné přílivy vysídlených osob ze třetích zemí, které se nemohou vrátit do země svého původu. Může se jednat o osoby, které uprchly z oblastí ozbrojených konfliktů nebo endemického násilí, nebo osoby, kterým vážně hrozí systematické nebo obecné porušování lidských práv, či osoby, které se staly oběťmi takového porušování lidských práv.

3.1.6 Ekonomičtí migranti

Vedle uprchlíků, kteří jsou vzhledem k okolnostem v podstatě nuceni opustit svou zemi, se ještě často setkáváme s ekonomickými migranty, tj. cizinci, kteří svou zemi opouští víceméně dobrovolně s cílem zlepšení svého ekonomického postavení. Ekonomický migrant se může na území ČR vyskytovat jak v legálním, tak v nelegálním postavení v závislosti na oprávnění, kterým disponuje. Ekonomické důvody však nejsou důvodem pro udělení mezinárodní ochrany.

3.2 Evropská migrační krize a její příčiny

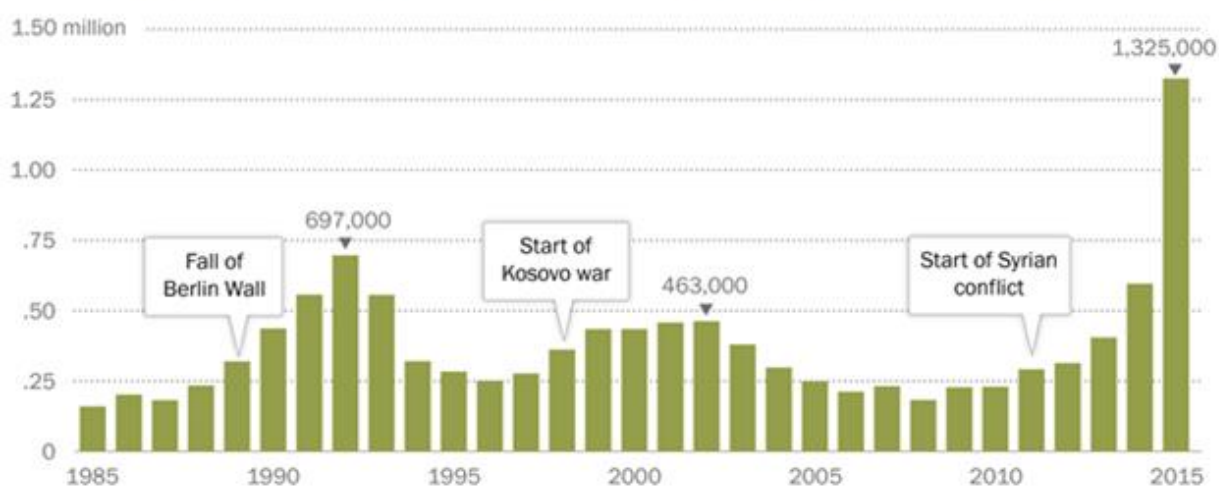
Evropská migrační krize, označovaná též jako Evropská uprchlická krize, je mezinárodní politická krize probíhající v Evropské unii od roku 2015. Krize je způsobena velkým počtem imigrantů přicházejících do EU, a to jak ekonomických migrantů, tak uprchlíků. Migranti směřují zejména do západní a severní Evropy, a to do Německa, Švédska, Rakouska, Francie a zemí Beneluxu.

Migranti se do Evropy dostávají dvěma hlavními migračními trasami – Balkánskou trasou z Turecka přes Egejské moře a Balkán a Středomořskou trasou ze severní Afriky přes Středozemní moře.

Rostoucí počty migrantů směřujících do Evropy se začaly objevovat v předchozím desetiletí, zejména v souvislosti s tzv. Arabským jarem. O krizi se ale začíná hovořit až od roku 2015, kdy během krátké doby došlo k potopení několika lodí s migranty ve Středozemním moři a kdy se začalo uvažovat o systému na přerozdělování uprchlíků. V roce 2015 počet žádostí o mezinárodní ochranu v zemích EU, Norska a Švýcarska dosáhl rekordního počtu 1,3 milionu (Connor 2016). Při předchozích migračních vlnách byly počty žádostí o mezinárodní ochranu výrazně nižší. Např. po pádu berlínské zdi bylo začátkem devadesátých let evidováno asi 700 tisíc žádostí o mezinárodní ochranu za rok a po válečném konfliktu v Kosovu necelých 500 tisíc žádostí o mezinárodní ochranu (Graf 1).

Number of asylum seekers in Europe surges to record 1.3 million in 2015

Annual number of asylum applications received by EU-28 countries, Norway and Switzerland, 1985 to 2015

Graf 1 - Vývoj počtu žadatelů o azyl v zemích EU, Norsku a Švýcarsku v letech 1985-2015.

Zdroj: Connor (2016), dostupné z <http://www.pewglobal.org/2016/08/02/number-of-refugees-to-europe-surges-to-record-1-3-million-in-2015/>

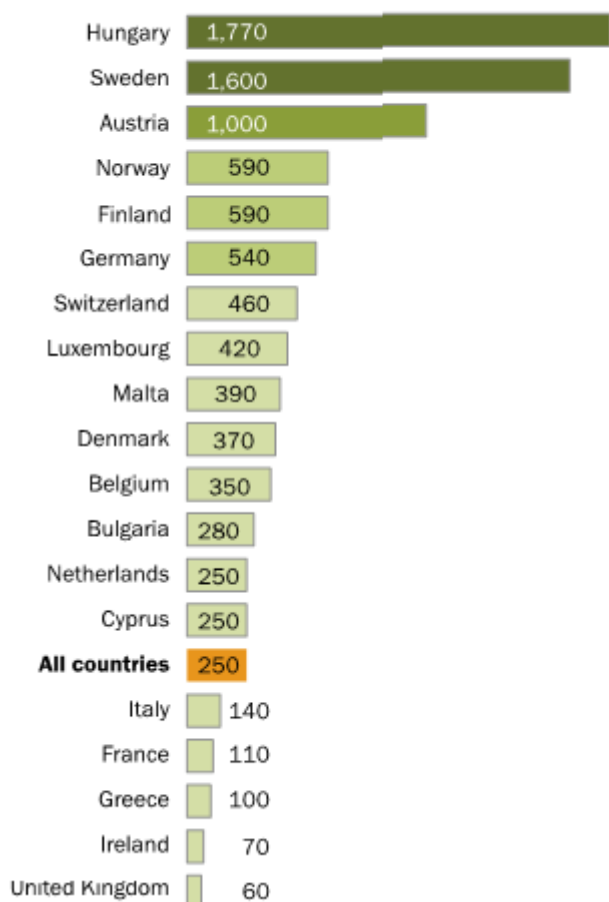
Názory na příčiny současné migrační krize se liší, převažuje však názor, že je krize způsobena souhrou několika faktorů. Mezi tyto faktory patří např. absence ochrany hranic EU a tedy relativně snadná možnost do Evropy proniknout, růst tzv. převaděčského businessu, probíhající válečné konflikty, využívání systému sociálních dávek (zejména v bohatých zemích západní a severní Evropy), populační exploze a náboženský, etnický a ekonomický útlak v zemích původu a vzestup Islámského státu.

Dle údajů zveřejněných v červnu 2018 OSN je v současnosti na světě 68,6 milionu lidí, kteří byli donuceni opustit své domovy, z toho 28,5 milionu lidí uprchlo za hranice své země. Přibližně 55 % všech uprchlíků pochází ze tří zemí – Jižního Súdánu (1,4 mil.), Afghánistánu (2,5 mil.) a Sýrie (5,5 mil.). Většinu uprchlíků hostí jen několik málo zemí. Nejvíce uprchlíků hostí Turecko (2,9 mil.), Pákistán (1,4 mil.), Libanon (1 mil.), Írán (téměř 1 mil.), Uganda (přes 900 tis.) a Etiopie (800 tis.). Celá Evropa hostí pouze 17 % uprchlíků, tj. necelé 4 miliony lidí³.

Mezi uprchlíky žádajícími o azyl v Evropské unii, Norsku a Švýcarsku jsou nejvýrazněji zastoupeni lidé ze Sýrie (29 %), Afghánistánu (15 %), Iráku (10 %), Kosova (5 %) a Albánie (5 %). Zastoupení uprchlíků v jednotlivých zemích Evropy je silně nerovnoměrné. Nejvíce uprchlíků hostí Německo (33 %), Maďarsko (13 %) a Švédsko (12 %), následuje Rakousko (6 %), Itálie (6 %) a Francie (5 %) (Connor 2016). Po přepočtu na počet obyvatel země hostí nejvíce uprchlíků Maďarsko, Švédsko a Rakousko (Graf 2). Většina žadatelů o azyl jsou mladí muži (18-34 let, 42 %). Nedospělí muži (0-17 let) představují 19 % všech žadatelů, muži nad 35 let pak 12 %. Žen je mezi žadateli o azyl jen 27 % (Connor 2016).

³ <https://www.clovekvtisni.cz/migracni-statistiky-4518gp>

Number of first-time asylum applications in 2015 per 100,000 people in the country's population

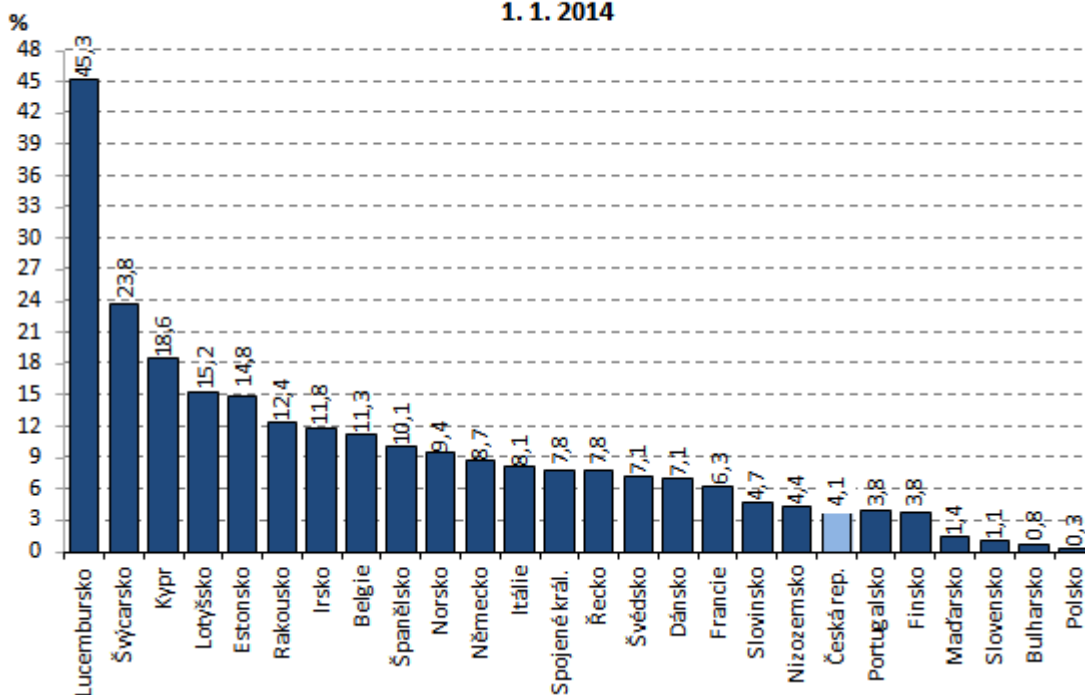

Graf 2 - Počty žádostí o azyl v jednotlivých zemích EU, Norsku a Švýcarsku v roce 2015, přepočtené na 100 000 obyvatel země.

Země, kde byl počet žadatelů o azyl nižší než 50 na 100 000 obyvatel, nejsou v grafu uvedeny. Zdroj: Connor (2016), dostupné z <http://www.pewglobal.org/2016/08/02/number-of-refugees-to-europe-surges-to-record-1-3-million-in-2015/>

PODÍL CIZINCŮ NA OBYVATELSTVU VE VYBRANÝCH EVROPSKÝCH STÁTECH
SHARE OF FOREIGNERS IN THE POPULATION - SELECTED EUROPEAN COUNTRIES

1. 1. 2014

Graf 3 - Podíl cizinců na obyvatelstvu ve vybraných evropských státech.
Zdroj: ČSÚ.

3.2.1 Arabské jaro

Jako arabské jaro je označována vlna protestů, nepokojů, povstání a revolucí, které probíhaly nebo probíhají ve většině arabských zemí severní Afriky a Středního východu od konce roku 2010 do současnosti. Arabské jaro začalo v Tunisku 17.12.2010, kdy se šestadvacetiletý tuniský prodavač Muhammad Buaziz upálil před úřadem vlády na protest proti špatným životním podmínkám a nezaměstnanosti a rozpoutal tak řadu protestů známých jako Tuniská revoluce. Arabské jaro se záhy rozšířilo do pěti dalších zemí – Libye, Egypta, Jemenu, Sýrie a Bahrajnu – kde docházelo k pokusům o převrat a rozpoutání občanských válek. K rozsáhlým pouličním demonstracím docházelo v řadě dalších států, např. Maroku, Iráku, Alžírsku, Libanonu, Jordánsku, Kuvajtu, Ománu a Súdánu. Hlavním heslem protestů arabského jara bylo „lidé chtějí změnit politický režim“. Cíle protestů se v jednotlivých zemích lišily, obecně ale byly hnacími motivy boj proti chudobě, nezaměstnanosti a špatným životním podmínkám a s tím související odpor vůči dlouhodobě vládnoucím a často autoritářským a zkorumpovaným režimům. Hlavní vlna protestů a demonstrací ve většině zemí opadla v průběhu roku 2012 kvůli násilnému přístupu autorit a částečně kvůli odpůrcům demonstrací. V některých zemích ale snaha vládnoucích režimů potlačit

protesty silou vedla naopak ke zostření napětí, které vyústilo například občanskou válkou v Libyi a v Sýrii. Někteří autoři označují stále pokračující konflikty v některých arabských zemích jako arabskou zimu. Jedinou arabskou zemí, která úspěšně zvládla přechod na funkční liberální demokracii, je prozatím Tunisko.

3.2.1.1 Tunisko

Vlnu protestů rozpoutalo upálení zoufalého pouličního obchodníka Muhammada Buazízi v prosinci 2010 v tuniském městě Sidi Bouzid, který tak chtěl poukázat na špatné životní podmínky v zemi. Jeho čin dokázal probudit tuniské obyvatelstvo, které do té doby snášelo represi ze strany svého prezidenta Ben Aliho, vládní korupci i nevyhovující životní podmínky. Tímto skončila desetiletí trvající vláda tuniského prezidenta (Zín Abidín bin Alí).

Revoluce v Tunisku měla několik příčin. Jednou byly demografické předpoklady. Do produktivního věku Tuniska dorostly silné ročníky narozené v 80. a 90. letech, které hledaly pracovní uplatnění a vytvářely tlak na již tak zatíženou vysokou nabídku (Müller, 2012: 37). V Tunisku se podíl obyvatelstva v produktivním věku pohyboval v posledních letech kolem 70 % z celkové populace, což je více než v největších světových ekonomikách, které mají poptávku po práci daleko vyšší (World Bank, 2014a).

Dalším důvodem, proč se mládež stala iniciátorem revolucí, je také fakt, že právě mladí lidé nejvíce využívají možností internetu a sociálních sítí, jako je například Facebook. Díky této možnosti (i když Ben Aliho režimem často omezované) se v Tunisku vytvořila vrstva mladých vysokoškolsky vzdělaných obyvatel žijících ve městech, kteří toužili spíše po západním způsobu života.

Další příčinou revoluce v Tunisku byl politický útlak. První období vlády Ben Aliho se vyznačovalo liberalizací a snahou o demokratizaci, avšak v 90. letech se kvůli sílícím projevům členů opozičního islámského hnutí MTI, začal režim projevovat represivními prvky. Poslední období, které trvalo od roku 1994 do roku 2010, bylo příznačné pro autoritativní režim, který implementoval liberalizační reformy (Beránek, 2013: 46). Ben Ali využíval represi nejen k udržení své moci, ale také k překonání odporu obyvatelstva k modernizaci a některým nepopulárním liberalizačním reformám. Potlačování politických svobod bylo omlouváno snahou rychle překonat zaostalost a přiblížit se k vyspělým státům (Müller, 2012: 40). Pro režim bylo typické utlačování občanských svobod, mezi které patřil zákaz shromažďování, svoboda slova a přísně zakázáno bylo na veřejnosti kritizovat prezidenta, přičemž stejné nařízení platilo i pro média. Podle Indexu demokracie, vydávaným časopisem The Economist, se Tunisko v roce 2010 umístilo na 144. místě

ze 165 hodnocených nezávislých států, tedy v kategorii autoritativních režimů (Economist Intelligence Unit, 2010). V téže roce Freedom House ohodnotil Tunisko jako nesvobodné. Co se týče politických práv, získalo Tunisko nejhorší možné skóre 7, míra svobody byla ohodnocena číslem 6 a občanské svobody 5 (Freedom House, 2010). Limity režimu, pociťovali právě především mladí lidé, kteří toužili po svobodě.

Dalším z podnětů tuniské revoluce byly ekonomické příčiny. Reformy v předchozích letech zapříčinily vznik nerovnoměrné distribuce bohatství a velkých sociálních rozdílů. V Tunisku se vytvořila třída vysoce postavených obchodníků a podnikatelů, kteří profitovali z privatizace veřejných podniků a přímého napojení na zkorumpovanou politickou sféru. Výsledkem bylo výrazné snížení životního standardu střední třídy, která byla v zemi široce zastoupena. Nemožnost naplňovat potřeby, na které byli obyvatelé zvyklí, vedla k frustraci rozsáhlé skupiny obyvatelstva. Tato situace se samozřejmě promítla i do nižší společenské vrstvy obyvatel žijících těsně nad hranicí chudoby, a to zvyšujícími se náklady na život, rostoucími cenami potravin a snižováním státních substitucí u spotřebního zboží (Gana, 2012).

Dalším úskalím tuniské ekonomiky byla podpora hospodářských sektorů s nízkou produktivitou, které vytvářely malé množství pracovních míst pro kvalifikované pracovníky. Tunisko tedy čelilo vysoké nezaměstnanosti, kterou posiloval příliv mladých vzdělaných lidí, jež nenašli na pracovním trhu uplatnění.

Stejně jako pro jiné země, tak i pro Tunisko se stal zlomovým rok 2008, kdy celý svět zasáhla ekonomická krize. Dnešní globální propojení přináší své výhody i nevýhody. Propad světových trhů ovlivnil i množství vyvážených komodit z Tuniska, kdy klesl zájem o některé druhy zboží a surovin. Podle Světové banky představoval propad v roce 2009 10 % HDP oproti předchozímu roku (World Bank, 2014a).

S růstem cen potravin souvisí i poskytování výhodných půjček s nízkou úrokovou mírou, kterých využili investoři a nakupovali komodity, které se jevíly jako výnosné. Těmi byly právě potraviny a ropa. Růst cen potravin v Tunisku zvýšil tlak na veřejný rozpočet a donutil vládu snížit potravinové substitute. Podle indexu cen potravin, který každoročně vydává Organizace pro výživu a zemědělství (FAO), se světové ceny mezi lety 2007–2008 zvýšily o 40 bodů.

Protesty a demonstrace donutily prezidenta Ben Aliho uprchnout do Saudské Arábie, členové Ben Aliho vlády byli donuceni k rezignaci a během přechodného období se vlády ujal výbor sestavený z různých politických stran, odborů a právníků, a to bez přítomnosti armády (Hesová, 2012). V tomto období se ve výboru již angažovala umírněná islámská strana Al-Nahda (Hnutí obnovy), která v říjnu roku 2011 vyhrála první demokratické volby v Tunisku.

3.2.1.2 Egypt

V roce 1981 nastoupil do úřadu prezident Hosni Mubarak. Jeho způsob vlády byl založen hlavně na klientelismu a nepotismu, hlavní slovo měl on sám a jeho spřátelené vrstvy oblíbených a pro něj důvěryhodných lidí či příbuzných. Rapidně nízká nezaměstnanost z oficiálních čísel nebyla patrná, ale reálný pohled do egyptské společnosti ukazoval zemi v jiném světle. Největším problémem té doby byl pravděpodobně radikální rozdíl mezi bohatou a chudou složkou obyvatelstva. Dále rychlý demografický růst země, kdy se počet obyvatel od 70. let zdvojnásobil, zvyšující se inflace, nízká kvalita lékařské péče, špatná infrastruktura a zanedbatelné občanské služby (Jiráňková 2013).

A proto se Egyptané rozhodli pro revoluci proti tomuto režimu. Prezident byl nucen po vlně krvavých revolucí v únoru 2011 rezignovat a v červnu 2012 byl potrestán odnětím svobody do konce života. Později byl ovšem zproštěn obvinění ze zabíjení demonstrantů v roce 2011 a byl odsouzen jen na tři roky za korupci. Trest už vykonal a v roce 2015 se stal opět svobodným člověkem (Botelho 2015).

3.2.1.3 Libye

V Libyi se stal v roce 1969 prezidentem Muammar Kaddáfí, který se chopil moci po vojenském puči. Velká libyjská arabská lidová socialistická džamáhírija byla založena na Kaddáfího Zelené knize z roku 1975. Jednalo se o mix socialismu, odporu k parlamentarismu, lidového populismu v souladu s islámem, fungující na bázi „kmenové demokracie“ (Šlechta 2013). Na začátku nového tisíciletí se Kaddáfí rozhodl pro privatizaci ropného sektoru, perspektivní reformy byly však vždy brzděny byrokracií a nekompetentností. Obrovským problémem bylo také to, že peníze z ropného bohatství byly utráceny na nedokončených projektech či budováním armády (Jiráňková 2013).

Před vypuknutím arabského jara nezaměstnanost činila 30 % (Evans 2011), dále se země potýkala s obrovskou mírou korupce a inflací (Jiráňková 2013). Index lidského rozvoje byl však v roce 2010 oproti dalším zkoumaným zemím nejvyšší (Egypt 0,681, Tunisko 0,714, Libye 0,756) (UNDP 2015). Libye se na rozdíl od ostatních zemí nepotýkala s rapidní chudobou u svých obyvatel.

Revoluce v Libyi vypukla v lednu 2011 a vedla až k občanské válce. Reakce ze strany libyjské vlády na demonstrace nebyly totožné jako v Tunisku a Egyptě, tedy vyjednávání s demonstranty zahrnující spousty slibů. V Libyi byla prezidentem povolána armáda a posléze proběhla střelba do demonstrantů. Sám Kaddáfí na to reagoval několika projevy, kde hlásal, že zemi rozhodně

neopustí, raději zemře jako mučedník (Quinn, Haynes 2014). Rada bezpečnosti OSN vyhlásila bezletovou zónu nad Libyí za účelem ochrany civilistů a jejich domovů (Hehir 2013).

V reakci na únorový zásah ze strany vlády proti demonstrantům začala v březnu 2011 vojenská intervence. Poté, kdy Národní přechodná rada (NPR) dobyla hlavní město, Kaddáfí byl na podzim roku 2011 zajat a posléze zabit. Intervence skončila v říjnu téhož roku. V Libyi se do ní pod vedením NATO zapojilo 18 zemí (14 členských a 4 partnerské), které splnily svůj účel, zachránily desítky tisíc životů, pomohly demonstrantům k dobytí hlavního města a následnému svržení diktátora, který v zemi vládl víc než čtyřicet let (Daalder, Stavridis 2012).

3.2.1.4 Sýrie

V Sýrii roku 1970 získal moc generál Háfíz al-Asad, který proměnil Sýrii v politicky stabilní a sekulární stát (tj. stát, kde je náboženství odděleno od řízení státu), kde však panoval značně autoritářský, tedy nedemokratický či nesvobodný, režim (MacFarquhar 2000). Pravděpodobně nejbrutálnějším činem jeho vlády bylo krvavé potlačení povstání Muslimského bratrstva roku 1982, které si vyžádalo několik desítek tisíc obětí (Porat 2010). Po jeho smrti v roce 2000 převzal moc jeho mladší syn Bašár al-Asad, který pokračoval v autoritářském pojetí vlády svého otce.

V hlavním městě Sýrie Damašku a největším syrském městě Aleppu se 15. března 2011 uskutečnily velké protesty, při kterých demonstranti požadovali demokratické reformy (požadovali např. svobodné volby, toleranci kritiků vlády apod.). Shromáždění však byla násilně potlačena vládními bezpečnostními složkami. Protesty se poté rychle rozšířily téměř po celé zemi. Dne 18. března 2011 došlo ve městě Dar'a k demonstraci za propuštění politických vězňů, která vyústila v krvavý střet, při kterém zemřeli protestující i policisté (Netrval 2017).

Tato událost vedla k dalšímu vyhrocení situace a spustila vlnu protestů po celé zemi. Na přelomu dubna a května 2011 nasadila vláda proti demonstrantům i armádu. Se stupňující se agresí vládních ozbrojených složek narůstal i odpor rebelů. Rovněž nebylo výjimkou, že příslušníci bezpečnostních složek vyslaných na potlačení nepokojů zběhli a přidali se na stranu povstalců. Právě tito bývalí příslušníci vládní armády se ke konci července 2011 zformovali a založili takzvanou Svobodnou syrskou armádu (FSA). Se vznikem této opoziční armády se situace definitivně změnila v občanskou válku.

Syrský prezident Asad se setkal s odporem i v zahraničí, s výjimkou Číny, Ruska či Íránu. Do konfliktu se postupně zapojilo stále více zemí a dalších aktérů. Některé povstalecké skupiny se

radikalizovaly, a to i vlivem muslimských extrémistů z celého světa, kteří začali do Sýrie proudit, jako al-Kaida či Islámský stát.

Z občanské války v Sýrii se tak vesměs stala zástupná válka mezi syrskými a šíitskými silami na Blízkém východě (Abukhalil 2014). Pro syrský konflikt je příznačné, že do něj nepromlouvají jen místní síly, ale soupeří zde také mezinárodní mocnosti a regionální státy a organizace. Ty mají různorodé zájmy, které se často nevztahují pouze na osud Sýrie.

Ke konci roku 2012 již následkem bojů zemřelo kolem 50 tisíc obyvatel Sýrie a dalších půl milionu lidí ze země uprchlo (převážně do okolních zemí jako Jordánsko, Libanon a Turecko). I přes všechny hrůzy války se do té doby používaly pouze konvenční zbraně, tj. zbraně, které nejsou biologické, chemické nebo jaderné. Všechny vojenské operace v Sýrii jsou nyní prováděny za pomoci Íránu, Ruska a libanonského Hizballáhu. Tato válka tak představuje největší humanitární katastrofu současnosti. Do konfliktu se, ať už přímo či nepřímo, zapojilo mnoho okolních států i globálních mocností se značně různorodými zájmy.

3.2.1.5 Jemen

Protesty v Jemenu probíhají od ledna 2011 v návaznosti na širší arabské jaro. Jedná se o spory mezi současnou jemenskou vládou a jemenskou opozicí. Jednou z příčin revoluce je požadavek na politickou a ústavní reformu, demokratizaci, šíření korupce, nezaměstnanosti a chudoby, zejména po úsilí potlačit povstání na jihu. Zdroje OSN uvádějí, že 31,5 % populace postrádá "bezpečnost potravin", zatímco 12 % trpí "akutním nedostatkem potravin". Asi 40 % z 23 milionů lidí žije pod hranicí chudoby.

Policejní zásahy proti demonstrujícím Jemencům se postupně zesilovaly a v pátek 18. března 2011 při nich bylo v Saná zabito rekordních pět desítek lidí, poté k opozici přešlo několik armádních velitelů, kmenových vůdců, diplomatů, poslanců i provinčních guvernérů. Během útoku na prezidentský palác dne 3. června 2011 byl Sálíh těžce zraněn a odvezen na léčení do Saúdské Arábie. Mezitím ho ve funkci zastoupil viceprezident Hádí, který situaci nedokázal uklidnit. Situace se ještě zhoršila po Sálíhově prohlášení v televizi, kde přísahal, že se do Jemenu opět navrátí. Poté vypukla další a silnější vlna protestních akcí. Po čtvrt roce léčení se Sálíh vrátil a v Jemenu se rozpoutaly největší protesty od začátku roku, jichž se zúčastnilo asi milion protestujících (Kramáreková 2014: 112-114). Až po tři čtvrtě roce protestů Sálíh konečně souhlasil se svojí abdikací. Časem se revoluce změnila v občanskou válku, která vedla k intervenci arabských koaličních sil k zastavení konfliktu v Jemenu, válka stále pokračuje.

3.3 Péče o uprchlíky v České republice

3.3.1 Správa uprchlických zařízení MV ČR

Hlavní organizací na území ČR, která se zabývá přímou péčí o uprchlíky, resp. žadatele o mezinárodní ochranu, je Správa uprchlických zařízení MV ČR (dále SUZ). SUZ vznikla 1.1.1996 jako rozpočtová organizace Ministerstva vnitra České republiky rozdělením dřívějšího odboru pro uprchlíky. K tomuto rozdělení došlo proto, aby byl výkon státní správy v oblasti azylové procedury oddělen od zabezpečování služeb žadatelům o azyl.

SUZ zabezpečuje ubytování a další služby žadatelům o mezinárodní ochranu, azylantům a zajištěným cizincům, a to na základě zákonů č. 326/1999 Sb. o pobytu cizinců na území ČR a zákona č. 325/1999 Sb. o azylu. Úkolem SUZ je nabídnout těmto osobám odpovídající a důstojné podmínky.

Hlavním úkolem SUZ je zajistit provoz azylových zařízení, tj. poskytování ubytovacích, stravovacích, sociálních, zdravotních a dalších služeb žadatelům o azyl, případně i osobám využívajícím status dočasné ochrany. Integrovaná azylová střediska pak poskytují dočasné ubytování azylantům, tj. osobám, jimž byl status uprchlíka přiznán. SUZ má ve správě i zařízení pro zajištění cizinců.

SUZ provozuje tři typy azylových středisek – přijímací, pobytová a integrační. Zde poskytuje zejména ubytovací, stravovací, psychologické, sociální, vzdělávací a poradenské služby a zajišťuje také volnočasové aktivity. Většina z těchto aktivit probíhá i v zařízeních pro zajištění cizinců. Od roku 2009 SUZ poskytuje služby v Centrech na podporu integrace cizinců.

Vybrané činnosti Správy uprchlických zařízení týkající se poskytování základních činností jsou dle Zřizovací listiny organizační složky státu SUZ MV, ve znění dodatků č. 1-18⁴:

- poskytování ubytování, stravy a základních hygienických prostředků a zajišťování psychologických, zdravotních, sociálních a jiných nezbytných služeb a věcí žadatelům o azyl, včetně vyplácení kapesného ve smyslu a v rozsahu zákona o azylu

⁴ dostupné z <http://www.suz.cz/pagesI4.html>

- zajištění ubytování cizincům, kterým bylo uděleno vízum k pobytu nad 90 dní za účelem strpění pobytu na území ve smyslu zákona o azylu
- participace na realizaci státního integračního programu ve smyslu zákona o azylu
- provádění programů Ministerstva vnitra a preventivních programů zaměřených na podporu bezkonfliktního soužití osob v péči Správy s obyvatelstvem
- poskytování ubytování, stravy a základních hygienických prostředků a zajišťování psychologických, sociálních a dalších nezbytných služeb a věcí a zdravotní péče cizincům umístěným v zařízení pro zajištění cizinců ve smyslu a rozsahu zákona o pobytu cizinců
- poskytování ubytovacích, stravovacích a jiných služeb cizincům, kterým vláda poskytla dočasnou ochranu, včetně vyplácení kapesného ve smyslu zákona č. 22 1/2003 Sb., o dočasné ochraně
- zajištění zahraniční spolupráce v oblasti své působnosti
- zajištění spolupráce se vzdělávacími institucemi v oblasti své působnosti

3.3.2 Azylová zařízení

Azylová zařízení se dle svého charakteru dělí na tři typy středisek: integrační azylová střediska, přijímací střediska a pobytová střediska⁵. Přijímací středisko slouží k ubytování cizinců do doby provedení úkonů uvedených v §46 nebo po dobu, kterou stanoví tento zákon. Pobytové středisko pak slouží k ubytování žadatele o udělení mezinárodní ochrany do doby nabytí právní moci rozhodnutí o jeho žádosti o udělení mezinárodní ochrany. Integrační azylová střediska slouží k dočasnému ubytování azylantů tzn. osobám, kterým byl v České republice udělen azyl. Přehled azylových středisek a jejich ubytovacích kapacit v České republice je uveden v Tabulce 1.

⁵ Zákon č. 325/1999 Sb. zákon o azylu 79 odst. 2,3,4

Tabulka 1 - Přehled azylových zařízení v České republice a jejich ubytovací kapacity.

Typ zařízení	Středisko	Kapacita (počet lůžek)	Celkem
Přijímací středisko	Zastávka	202	247
	Ruzyně	45	
Pobytové středisko	Havířov	151	426
	Kostelec nad Orlicí	275	
	Orlicí		
Integrační středisko	Brno	20	126
	Česká Lípa	26	
	Jaroměř	36	
	Předlice	44	
Celkem		799	799

Zdroj: SUZ výroční zpráva 2018, vlastní zpracování.

3.3.2.1 Přijímací středisko

Přijímací středisko slouží k ubytování nově příchozích žadatelů o mezinárodní ochranu, a to až do doby ukončení základních vstupních procedur. Vstupní procedury se skládají z:

- identifikace totožnosti prováděné cizineckou policií,
- zahájení řízení o udělení mezinárodní ochrany správním orgánem,
- vstupního pohovoru a sociálního šetření,
- předepsané vstupní zdravotní prohlídky.

Absolvování těchto procedur je povinné, přijímacím střediskem proto musí projít každý žadatel. V přijímacím středisku žadatel setrvává jen po nezbytně nutnou dobu. Přijímací středisko není možné z karanténních důvodů volně opustit, jedná se o uzavřené zařízení. Žadatelům o mezinárodní ochranu je zde poskytnuto ubytování, strava, základní hygienické potřeby a lékařská péče. Dále jsou žadatelům k dispozici sociální a psychologické služby a různé volnočasové aktivity. Vstupní pohovor a prvotní sociální šetření provádějí sociální pracovníci daného střediska, během kterého kontaktují všechny klienty, podávají jim nezbytné informace a pomáhají jim při jejich adaptaci na neznámé prostředí. Žadatelům je též k dispozici sociální, právní, psychologické, zdravotní a výchovné poradenství. V současné době spravuje SUZ dvě přijímací střediska, a to na Letišti Václava Havla v Praze-Ruzyni a v Zastávce u Brna.

3.3.2.2 Pobytové středisko

Žadatelé, kteří úspěšně prošli vstupními procedurami v přijímacím středisku, se přesouvají do střediska pobytového. V pobytovém středisku zůstávají po celou dobu řízení ve věci jejich žádosti o mezinárodní ochranu, čekají zde tedy na definitivní vydání rozhodnutí.

Na rozdíl od přijímacího střediska je pobytové středisko otevřené, žadatelé jej mohou svobodně opouštět. Poskytované služby jsou obdobné jako v přijímacím středisku, důraz je kladen na sociální práci doplněnou o volnočasové aktivity. V pobytových střediscích jsou k dispozici dětská centra, výtvarné dílny, knihovny, čajovny, hřiště, sportovní vybavení a klienti se mohou účastnit různých kulturních akcí a výletů. Zvláštní pozornost je věnována tzv. ohroženým skupinám, tj. nezletilým žadatelům bez doprovodu, ženám s dětmi, seniorům, fyzicky, psychicky nebo sociálně handicapovaným osobám a obětem fyzického nebo psychického násilí.

V současné době spravuje SUZ dvě pobytová střediska, a to v Kostelci nad Orlicí (Královéhradecký kraj) a v Havířově (Moravskoslezský kraj).

3.3.2.3 Integrační azylové středisko

Integrační azylové středisko slouží osobám, kterým byla přiznána mezinárodní ochrana a které vstoupily do Státního integračního programu a požádaly o dočasné ubytování v integračním azylovém středisku.

Pobyt v integračním středisku slouží především k osvojení českého jazyka a k zajištění zaměstnání a samostatného bydlení. Proto je pobyt v něm omezen maximálně na 18 měsíců. Tato doba je stanovena proto, aby byli azylanty motivováni k vlastní iniciativě při hledání bydlení a nespolehali se pouze na pomoc státu či nevládních organizací.

Azylanty bydlí v integračním středisku na základě smlouvy o ubytování a toto ubytování si hradí. Práva a povinnosti osob s přiznanou mezinárodní ochranou jsou na trhu práce, v sociální a zdravotní oblasti stejná jako práva a povinnosti občanů ČR. Pracovníci středisek spolu s pracovníky z neziskových organizací klientům JAS v případě jejich zájmu mohou poskytnout potřebné poradenství a asistenci zejména při hledání samostatného bydlení a zaměstnání, zajištění kurzů českých reálií a kurzů práce s počítačem. V současné době spravuje SUZ čtyři integrační střediska, a to v Předlicích, Jaroměři, v České Lípě a v Brně.

3.3.3 Zařízení pro zajištění cizinců

Dalším typem zařízení spravovaným SUZ je zařízení pro zajištění cizinců, někdy také označované jako „detence“ nebo „záchyt“. Zařízení pro zajištění cizinců slouží k zajištění cizinců, kterým bylo vydáno pracovníky cizinecké policie rozhodnutí o správním vyhoštění a o zajištění. Klientelu tvoří osoby, které se pobytem na území ČR dostaly do rozporu s legislativou. Jejich zajištění je opatřením, které jim má zabránit v dalším porušování zákona a zajistit jejich vycestování z území po nabytí právní moci rozhodnutí o správním vyhoštění. Zadržení v zařízení pro zajištění cizinců by nemělo být chápáno jako represe za nelegální pobyt, ale mělo by pouze plnit účel zjištění totožnosti a vydání rozhodnutí o vyhoštění, popř. realizace vyhoštění. Zajištěny mohou být jen osoby ve věku nad 15 let, a to na dobu maximálně 180 dní.

Zařízení pro zajištění cizinců jsou na našem území dvě, v Břeclavi-Poštorná a v Bělé pod Bezdězem. Jejich vnější ostrahu zajišťuje Policie ČR, vnitřní ostrahu zajišťuje smluvní bezpečnostní agentura. Těžištěm práce SUZ je v tomto ohledu poskytnutí ubytování a stravy, o celou řadu dalších služeb se stará zdravotnický personál i sociální pracovníci. Jedná se o uzavřený typ zařízení, kde ale klienti mají s výjimkou nočního klidu relativně volný pohyb, mohou využívat sportoviště, kulturní místnost nebo setkání s duchovními z různých církví, např. katolické, pravoslavné či muslimské víry.

3.3.4 Centra na podporu integrace cizinců

Dalším typem zařízení provozovaný SUZ jsou centra na podporu integrace cizinců. Tato centra mají za cíl vytvořit prostor pro dlouhodobou a koncepční podporu integrace cizinců. Jejich zřízení a zprovoznění je spolufinancováno Evropským fondem pro integraci státních příslušníků třetích zemí (EIF). Na území ČR byla 1.7.2009 zprovozněna první čtyři centra, a to v Moravskoslezském, Pardubickém, Plzeňském a Zlínském kraji. V roce 2010 vznikla další centra v Karlovarském, Libereckém, Jihočeském a Olomouckém kraji, a v roce 2013 rozšířila centra svou působnost i do kraje Vysočina, celkem se tedy nachází v devíti krajích (Správa uprchlických zařízení MV ČR, 2013). V současné době funguje celkem 13 těchto integračních center. Veškeré služby jsou cizincům poskytovány zdarma.

Mezi poskytované služby patří zejména následující:

- poradenská a informační činnost — zaměstnanci center poskytují informace a napomáhají při zprostředkování kontaktů s úřady a dalšími organizacemi, dále poskytují informace o

sociálním systému, o poskytované zdravotní péči a pojištění, pomáhají řešit aktuální životní situace

- právní poradenství — speciální druh poradenství zaměřený převážně na pomoc v oblasti cizinecké a vízové problematiky a pracovně-právních vztahů
- jazykové vzdělání — v centrech jsou organizovány dva typy kurzů českého jazyka, tzv. základní kurz pro osvojení základních pojmů a frází a tzv. intenzivní kurz určený pro cizince s pokročilejší znalostí českého jazyka
- sociokulturní kurzy — kurzy, jež poskytují cizincům základní informace o České republice. Jejich cílem je cizincům představit život v ČR, případně vyvrátit jejich mylné představy
- internetové pracoviště a knihovna — zařízení slouží cizincům pro vyhledávání nabídek práce a získání bydlení. V knihovně jsou cizincům k dispozici cizojazyčné noviny a časopisy.

3.3.5 Integrační centra

Kromě výše uvedených Center na podporu cizinců zřizovaných ministerstvem vnitra se na integraci cizinců podílí i další centra, která jsou zřizována jinými organizacemi, např. nestátními neziskovými organizacemi. Část těchto organizací se účastní projektu financovaného z národního programu azylového migračního a integračního fondu (AMIF) a jejich činnost je založena na principech tohoto evropského programu (Odbor azylové a migrační politiky 2017). Nevládních neziskových organizací věnujících se problematice integrace cizinců je v České republice asi padesát. Některé se věnují pouze cizincům, jiné mají a migranty pouze jako jednu ze skupin svého zájmu. Existují i organizace, které se zaměřují jen na konkrétní národnostní menšinu žijící v ČR. Role těchto organizací v rámci sociální integrace cizinců je významná, ne-li přímo stěžejní (Trbola & Rákoczyová 2011). Funkce jednotlivých organizací se liší, zpravidla ale nabízí právní a sociální poradenství, překlady a tlumočnictví, kurzy českého jazyka a různé volnočasové aktivity.

3.4 Dopady migrační krize

Migrační krize může výrazně ovlivnit skoro všechny oblasti života v jednotlivých zemích Evropské unie: oblast ekonomickou, politickou, společenskou, kulturní atd. Tyto dopady mohou být negativní, kdy každá země se potýká s nelegální migrací, s paděláním dokumentů, obchodováním s lidmi, kriminalitou a musí vynakládat značné ekonomické prostředky na péči o uprchlíky. Dopady ale mohou být i pozitivní, jako například kulturní obohacení národa, podpora ekonomiky nebo příliv mladých, práceschopných lidí v době, kdy populace v celé Evropě stárne. S cílem minimalizovat negativní dopady migrace na přijímající stát je potřeba zajistit co nejrychlejší a nejdůkladnější integraci cizinců, tedy jejich začlenění do nové společnosti.

3.4.1 Integrace cizinců

Integraci cizinců rozumíme společné soužití příchozích cizinců a příslušníků hostitelské země, které počítá s prostorem pro různorodost příchozích cizinců. Integrace je považována za nejvhodnější způsob soužití, protože na rozdíl od podobné asimilace, kdy dochází k úplnému splynutí příchozích s většinovou společností a tak potírání odlišností jednotlivých skupin, dává prostor k zachování obou kultur a tak dochází k obohacení kultury hostitelské země o nové prvky. Integrace cizinců je považována za jeden ze základních předpokladů společenské stability a soudržnosti (Koldinská aspol. 2016). Opakem integrace je segregace, kdy dochází k trvalému oddělení příchozích cizinců od většinové společnosti.

Integrace je proces zahrnující obě strany, nejde tedy jen o přizpůsobování se nově příchozích cizinců, ale i o přizpůsobování většinové společnosti. V rámci integračních programů je tedy potřeba zaměřit se mj. i na informovanost veřejnosti a podpořit chápání jiné kultury, jejích specifik a odlišností (Dluhošová, 2008). Tím lze docílit odstranění nedůvěry vůči něčemu cizímu a neznámému (Motejlková, 2004).

Cílem integrace je zajistit, aby migranti dosáhli z hlediska společensko-ekonomického, politického, kulturního, právního a geografického systému podobného postavení, jako členové většinové společnosti (Drbohlav a kol., 2010). Za úspěšné završení procesu integrace je u cizinců považováno z právního hlediska získání státního občanství, které znamená ukončení procesu nabývání práv (Trbola, Rákoczyová, 2011).

Úspěšná integrace sestává z několika aspektů. V první řadě je potřeba, aby se cizinec naučil český jazyk. To napomáhá jeho vztahům s většinovou společností, usnadňuje komunikaci s úřady a zvyšuje uplatnitelnost na trhu práce. Znalost českého jazyka je nezbytnou podmínkou pro udělení trvalého pobytu a u dětí pro absolvování školní docházky. Dalším krokem integrace je dosažení ekonomické soběstačnosti, tedy odstranění závislosti na pomoci státu a neziskových organizací. Posledním aspektem úspěšné integrace je zajištění bezkonfliktního a harmonického soužití obou skupin, k čemuž napomáhají různé organizace např. pořádáním akcí představujících kulturu a zvyky jednotlivých zemí.

3.4.2 Ekonomické dopady

Názory na ekonomické dopady důsledků migrační krize se značně liší. Z krátkodobého hlediska se určitě jedná o velkou finanční zátěž na přijímací státy, které se musí o velký počet uprchlíků nějakým způsobem postarat. Z dlouhodobého hlediska se však může nakonec ukázat, že migrace ekonomice prospěla, protože znamenala přísun mladých práceschopných lidí do stárnoucí evropské populace a pomohla nastartovat ekonomiku.

Vliv migrace na ekonomiku je nejednoznačný a záleží na mnoha faktorech. Jedním z klíčových faktorů je délka pobytu migrantů v hostitelské zemi a tendence migračního proudu. Nově příchozí cizinci mají krátkodobě typicky negativní dopad na rozpočet země, a to jak kvůli administrativním úkonům spojených s jejich příchodem, tak kvůli vyplácení potřebných dávek, času potřebnému k získání zaměstnání nebo kvůli přímým nákladům spojených s péčí o žadatele o azyl a azylanty. S narůstající délkou pobytu migrantů se zvyšuje jejich šance získat slušné zaměstnání, rostou proto jejich příjmy a tím pádem i odvody do státního rozpočtu, naopak klesá potřeba finanční pomoci státu. Negativní dopad migrantů na ekonomiku státu je tedy potřeba očekávat zejména v případě prudkého nárůstu počtu migrantů nebo trvalého trendu nárůstu počtu přistěhovalců.

Dalším z faktorů ovlivňujících vliv migrace na ekonomiku je úroveň kvalifikace migrantů. Vysoce kvalifikovaní migranti oproti migrantům s nízkou kvalifikací rychleji získávají práci a odvádí tak více peněz do státní pokladny. Zejména zvýšení podílu migrantů s vysokoškolským vzděláním je tedy přínosem pro státní rozpočet. Přestože většina migrantů do rozvinutých zemí představuje nízko kvalifikované pracovníky, jejichž vliv na státní rozpočet je negativnější, Česká republika se snaží migrační toky regulovat a snižovat tak negativní vliv migrace na ekonomiku. Migranti s vyšším vzděláním tak mají větší šanci získat azyl nebo pracovní povolení. Regulace však není úplná, neboť značná část migrantů může být přijata z humanitárních důvodů, přestěhovat se

nelegálně nebo z důvodu programu pro slučování rodin, což zbavuje stát příležitosti regulovat kvalitu pracovních zdrojů a jejich dopad na ekonomiku. Také je třeba zmínit, že je rozdíl, uvažujeme-li vliv migrace pro společnost a pro jednotlivce. Zatímco nárůst pracovníků na jakékoli úrovni vede ke snížení nákladů na služby, což je příznivé pro společnost jako celek, ohrožuje to ale místní pracovní sílu. Protože většinu migračních toků tvoří nízko kvalifikovaní pracovníci, lze usoudit, že migrace zhoršuje podmínky pro pracovníky s nízkou kvalifikací, ale přispívá ke zlepšení situace kvalifikovanějších skupin pracovníků.

Náklady České republiky na migrační krizi nejsou příliš vysoké, protože zatímco pro mnoho migrantů se Česká republika stala skutečně cílovou zemí, v případě aktuálních uprchlíků ze Středního a Blízkého východu a Afriky je vyloženě zemí tranzitní (Uherek, 2016, s. 82). Výdaje České republiky na migrační krizi se dají rozdělit v zásadě do dvou kategorií. Jedná se jedná o náklady přímo spojené s péčí o uprchlíky nebo žadatele o mezinárodní ochranu v ČR, jedná se jedná o příspěvky jiným státům a mezinárodním organizacím, které se na současnou migrační krizi podílejí více.

V roce 2015 Česká republika přispěla do fondu EU pro Blízký východ, západní Balkán i Afriku a poté také do fondu Světového potravinového programu a Úřadu Vysokého komisaře OSN pro uprchlíky v Sýrii. Pomoc České republiky byla v roce 2015 ve výši 105 milionů korun. I v roce 2016 Česká republika pomohla řešit uprchlickou krizi, a to ve výši 68 milionů korun, které putovaly do MADAD5 (www.vlada.cz, 2015). Další výdaje související s migrací, které Česká republika vynaložila během roku 2015, se týkaly například humanitární pomoci, kde se celková částka vyšplhala na 70 000 000 Kč. Tuto částku dále bylo nutné ke konci roku 2015 ještě navýšit, a to v souvislosti s masovou migrací o 21 000 000 Kč. Zahraniční rozvojová spolupráce České republiky byla ve výši 547 000 000 Kč, a to do 31. 10. 2015, i tuto sumu bylo nutné na konci roku navýšit o 84 000 000 Kč. Celkové navýšení obou částek se vyšplhalo na 105 000 000 Kč, jak je uvedeno výše. Pro porovnání v roce 2014 poskytla ČR humanitární pomoc související s migrací ve výši 50 000 000 Kč a zahraniční rozvojová spolupráce tvořila částku 470 000 000 Kč⁶. Náklady na přímou péči o uprchlíky a žadatele o mezinárodní ochranu v ČR jsou rozebrány v kapitolách 5 a 6.

⁶ www.vlada.cz

3.4.3 Sociální dopady

Migrační vlny vyvolaly v řadě zemí kulturní konflikty. Kulturní konflikt je vztah mezi tradiční většinovou společností v evropských zemích na jedné straně a přistěhovalci z odlišných kulturních a náboženských okruhů na straně druhé. O kulturních konfliktech hovoříme např. v souvislosti se stavbou mešit a minaretů v evropských městech, zákazem muslimských šátků ve školkách a jiných veřejných prostorech, bojem proti nucenému manželství či v souvislosti s rituálním usmrcováním zvířat podle náboženských předpisů. Spory o kulturních zvyklostech a charakteristikách nemusejí nutně vycházet z přítomnosti přistěhovalců na území evropských států (Scheu, 2011, s. 17).

S kulturními konflikty se úzce pojí pojem rasismu. Rasismus jako pojem je užíván jednak pro jakoukoli intoleranci, nesnášenlivost a odmítání skupiny, ale můžeme jej chápat jako samotnou víru v existenci ras (Hradečná, Špírková, Tollarová, 2013, s. 9). Rasistické vyjadřování je projevem rasistických postojů. Samo takové vyjadřování přispívá k rozvoji rasistických postojů u těch, kteří toto vyjadřování používají nebo poslouchají. Dokonce, i když jde o rasismus sotva postřehnutelný, jeho efekty jsou soustavně škodlivé. Rasismus existuje jak na úrovni individuální, tak i na úrovni institucí. Individuální rasismus má formu negativních postojů a přesvědčení, které mají lidé vůči určitým rasám. Předpoklady, že určité rasy jsou intelektuálně podřízené jiným nebo postrádají schopnosti, jsou jasné příklady individuálního rasismu. Takový rasismus můžeme vidět v negativních označeních. Institucionální rasismus má formy veřejné segregace včetně školní, neochotě firem přijímat členy menšinových skupin, neochoty bank poskytovat hypotéky nebo jejich snahy účtovat jim vyšší úrokové sazby (DeVito, 2008, s. 133).

Vymýcení všech forem rasové diskriminace je pro demokratickou společnost nezbytné. Většina členských zemí zakotvila do svých ústav ustanovení zakazující rasovou diskriminaci, ovšem pouze omezený počet zemí podpořil tuto ochranu zavedením antidiskriminačních zákonů. Přetrvávání rasové diskriminace v evropské společnosti, ať už ve městech, vesnicích i mezi skupinami imigrantů, volá po neustálé vládní i nevládní angažovanosti na všech úrovních (Niessen, 2000, s. 85).

Dalším pojmem souvisejícím s kulturními konflikty je xenofobie. Xenofobie je specifickým druhem fobie, tedy strachu, obav a udržování si odstupů od neznámého. Obecně můžeme říct, že se používá jako označení mezilidské nesnášenlivosti a předsudků vůči lidem „odjinud“. Přestože je xenofobie všeobecně rozšířená, není jediným projevem chování vůči cizincům (Čeněk, Smolík, Vykoukalová, 2016, s. 203).

Stále se můžeme setkat s rasovou diskriminací, v jejímž rámci dochází k rozlišování, vylučování, omezování a znevýhodňování založeném na rase, barvě pleti či etnickém původu, jehož následkem

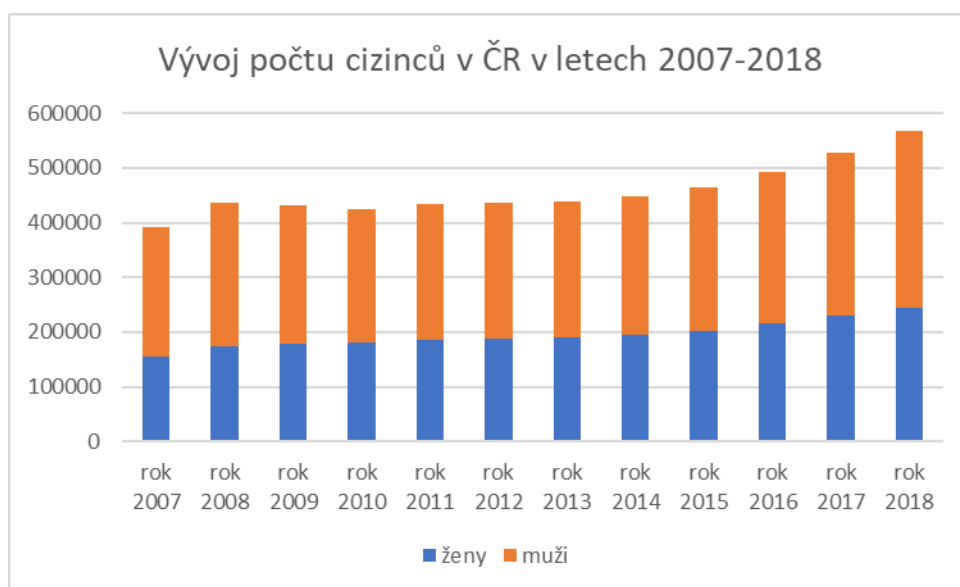
je znemožnění nebo omezení uznání a užívání lidských práv a svobod na základě rovnosti. Poněvadž i politické elity a média často užívají rétoriku, která se blíží té rasistické a většina jim uvěří, protože je to tak pohodlné (Hradečná, Špírková, Tollarová, 2013, s. 10).

4 Vlastní práce: Cizinci v České republice

4.1 Počty cizinců v ČR

V České republice žilo k 31.12.2018 dle Českého statistického úřadu 566 931 cizinců, z toho 244 768 žen. Graf 4 zachycuje vývoj počtu cizinců v ČR v letech 2007-2018. Z grafu je vidět, že od roku 2013 dochází ke stálému mírnému nárůstu počtu cizinců, zatímco předtím počty spíše mírně kolísaly, bez jasného trendu. Začátek Arabského jara se tedy na počtu cizinců v ČR téměř nijak neprojevil, zato vlna migrační krize začínající rokem 2015 je na datech patrná.

Zastoupení mužů a žen je mezi cizinci v ČR poměrně stabilní, i když dochází k pomalému zvyšování zastoupení žen, a to z 40 % v roce 2007 na 43 % v roce 2018.

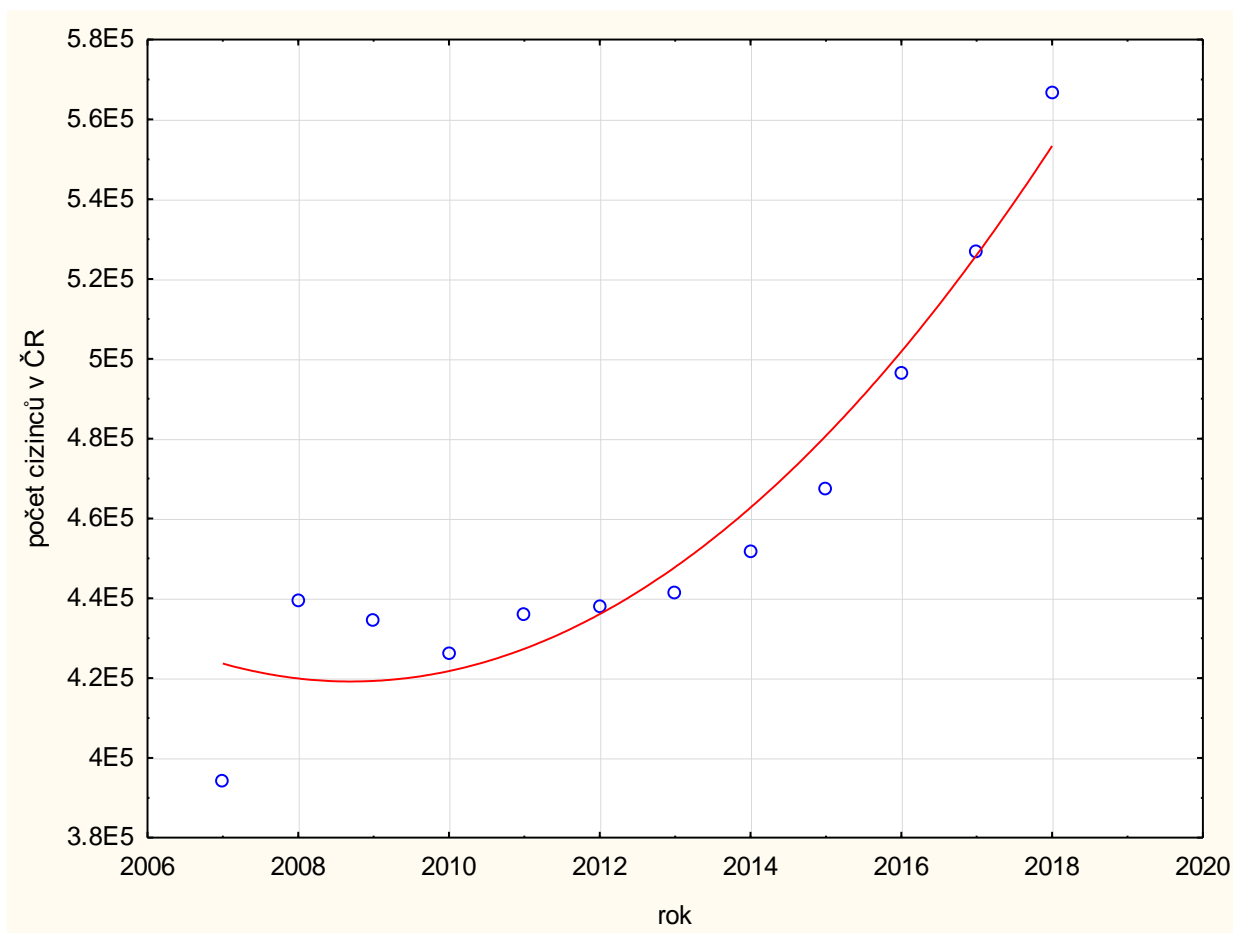
Graf 4 - Vývoj počtu cizinců a podílu žen a mužů u cizinců v ČR v letech 2007-2018.
Zdroj: data ČSÚ, vlastní zpracování.

Vývoj počtu cizinců v následujících letech jsem se pokusila predikovat pomocí analýzy časových řad v programu Statistica. Po vizuálním zhodnocení dat (Graf 5) jsem se rozhodla pro kvadratickou funkci. Trendová funkce byla stanovena jako:

$$T_t = 430470 - 8387,5277x + 1552,3814x^2$$

Vzhledem k vysokým hodnotám indexu korelace ($I = 0,8878$) a indexu determinace ($I^2 = 0,7882$) a nízké p hodnotě ($p = 0,0001$) lze tuto funkci považovat za vhodnou. Tato funkce nám umožňuje získat bodové a intervalové odhady počtu cizinců v následujících letech. Pro rok 2019 je

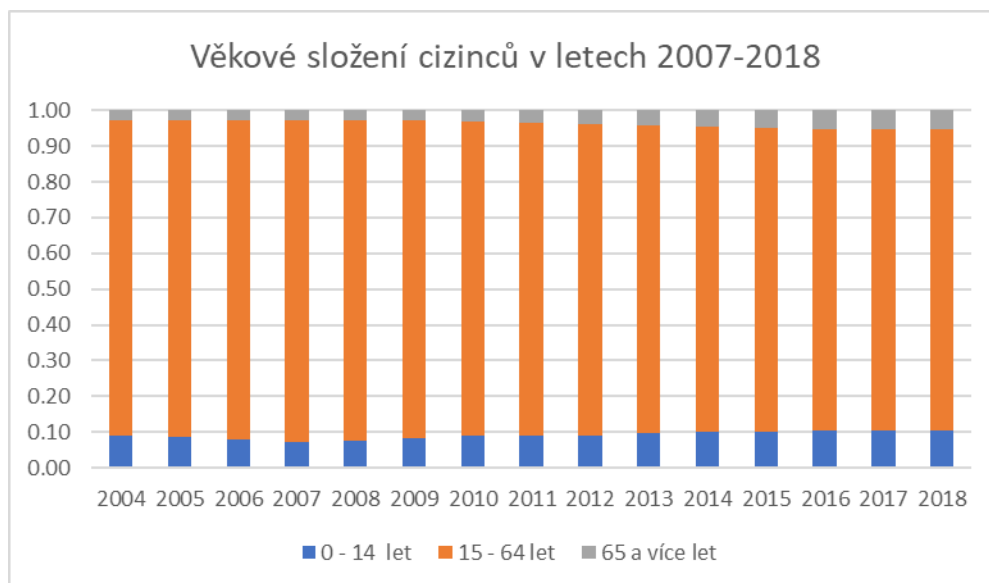
odhadovaný počet cizinců v ČR 536 694, s 95% pravděpodobností se bude pohybovat mezi 504 996 a 568 392 lidmi. V roce 2020 je počet cizinců na území ČR odhadnut na 548 487, 95% interval je 512 928 až 584 046 cizinců.

Graf 5: Vývoj počtu cizinců v ČR v letech 2006-2018.
Zdroj: data ČSÚ, vlastní zpracování.

4.2 Věkové složení cizinců v ČR

Co se týče věkového složení, drtivá většina cizinců je v produktivním věku (15-64 let) (Graf 6). Věková struktura se během posledních deseti let moc nemění, jen pozvolna přibývá cizinců mladších 15 let (nárůst ze 7 % v roce 2007 na 10 % v roce 2018) a cizinců starších 65 let (nárůst z 3 % v roce 2007 na 5 % v roce 2018).

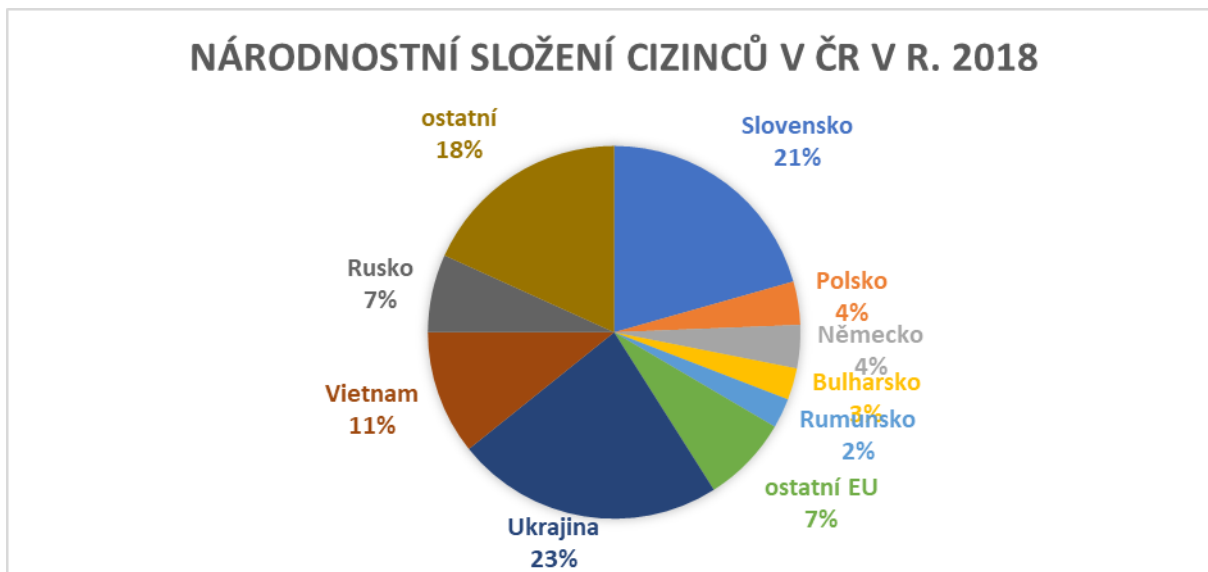

Graf 6 - Poměrné zastoupení cizinců tří věkových kategorií v letech 2007-2018
Zdroj: data ČSÚ, vlastní zpracování.

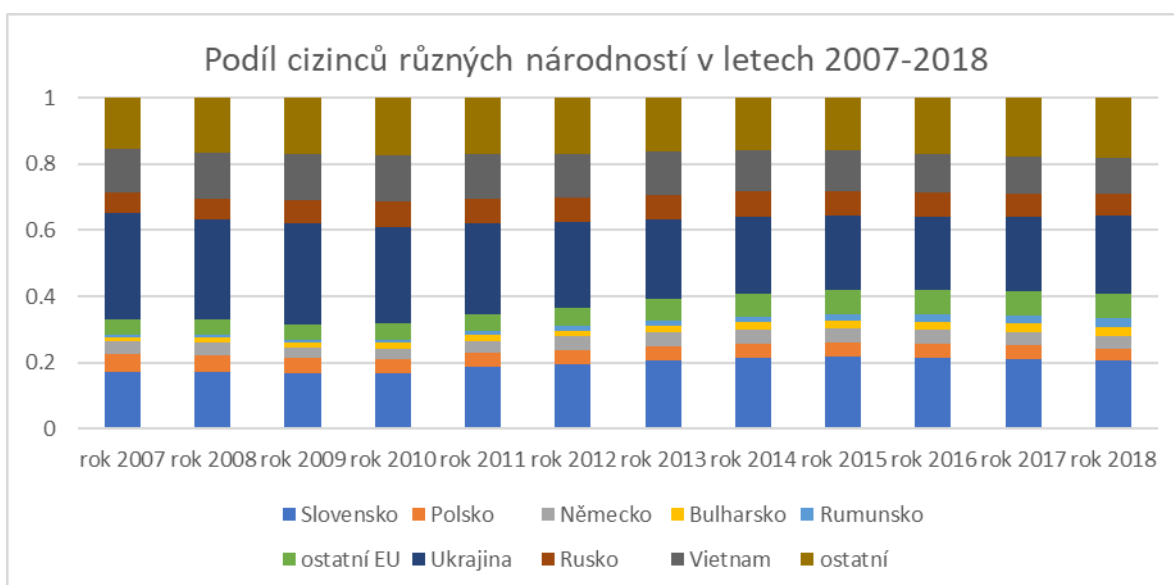
4.3 Národnostní složení cizinců v ČR

Mezi cizinci v ČR jsou dle dat Českého statistického úřadu nejvíce zastoupeni lidé původem z Ukrajiny (23 %), Slovenska (21 %), Vietnamu (11 %) a Ruska (7 %). Další významné menšiny tvoří lidé z Polska, Německa, Bulharska a Rumunska (Graf 7). Příslušníci ostatních zemí jsou v obyvatelstvu České republiky zastoupeni méně než 10 tisíci, tj. méně než 2 % z celkového počtu cizinců.

Z grafu 8 vyplývá, že národnostní složení cizinců v ČR se v čase moc nemění. Od roku 2007 do roku 2018 se mírně zvýšilo poměrné zastoupení Slováků (ze 17 % na 21 %), Rumunů (z 0,8 % na 2,6 %) a lidí z ostatních zemí EU (z 5 % na 8 %). Poměrně naopak výrazně ubylo Ukrajinců (z 32 % na 23 %) a Vietnamců (z 13 % na 11 %). Podíl cizinců z ostatních mimoevropských zemí kolísá jen velmi mírně, od 15,6 % v r. 2007 do 18,2 % v r. 2018, s jedním nárůstem v letech 2010-2011 a jedním v letech 2017-2018 (Graf 8).

Graf 7 - Národnostní složení cizinců žijících v ČR k 31.12.2018.
Zahrnutý země s minimálním zastoupením 10 tisíc cizinců v ČR. Zdroj: data ČSÚ, vlastní zpracování.

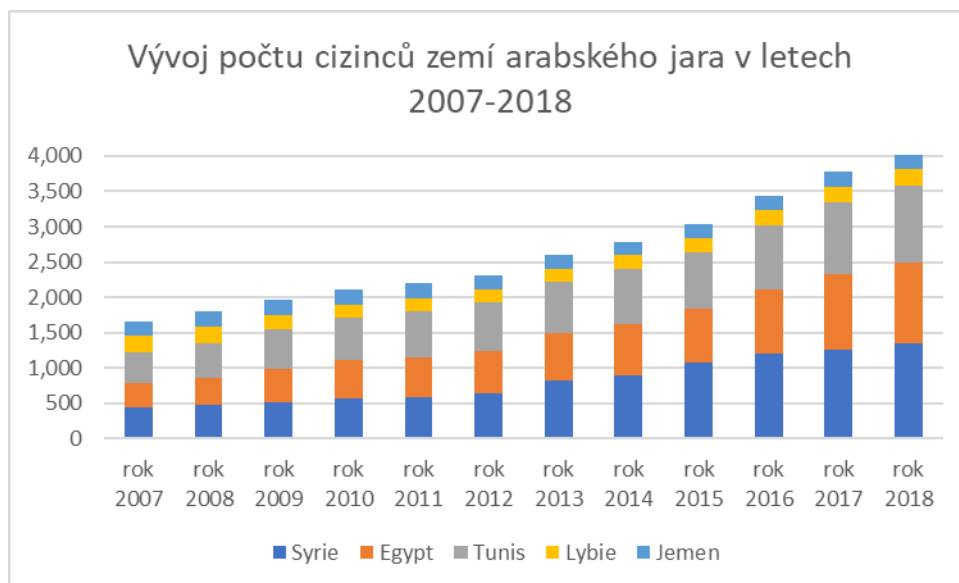

Graf 8 - Vývoj podílu hlavních národnostních menšin v ČR v letech 2007-2018.
Zahrnutý země s minimálním zastoupením 10 tisíc cizinců v ČR. Zdroj: data ČSÚ, vlastní zpracování.

4.3.1 Počty cizinců ze zemí arabského jara

Počet cizinců ze zemí arabského jara studovaných v této práci, tj. ze Sýrie, Egypta, Tunisu, Lybie a Jemenu, se od roku 2007 stabilně zvyšuje (Graf 9). Za sledované období došlo ke zvýšení téměř na trojnásobek – z 1656 v roce 2007 na 4039 v roce 2018. K největšímu meziročnímu nárůstu, shodně o 13 %, došlo v letech 2012-2013 a 2015-2016. Nárůst se týkal zejména cizinců pocházejících ze

Sýrie, Egypta a Tunisu. Počty cizinců z Libye a z Jemenu jsou na území ČR nízké a v čase se téměř nemění (Graf 9).

Graf 9: Počty cizinců ze zemí Arabského jara v letech 2007-2018.

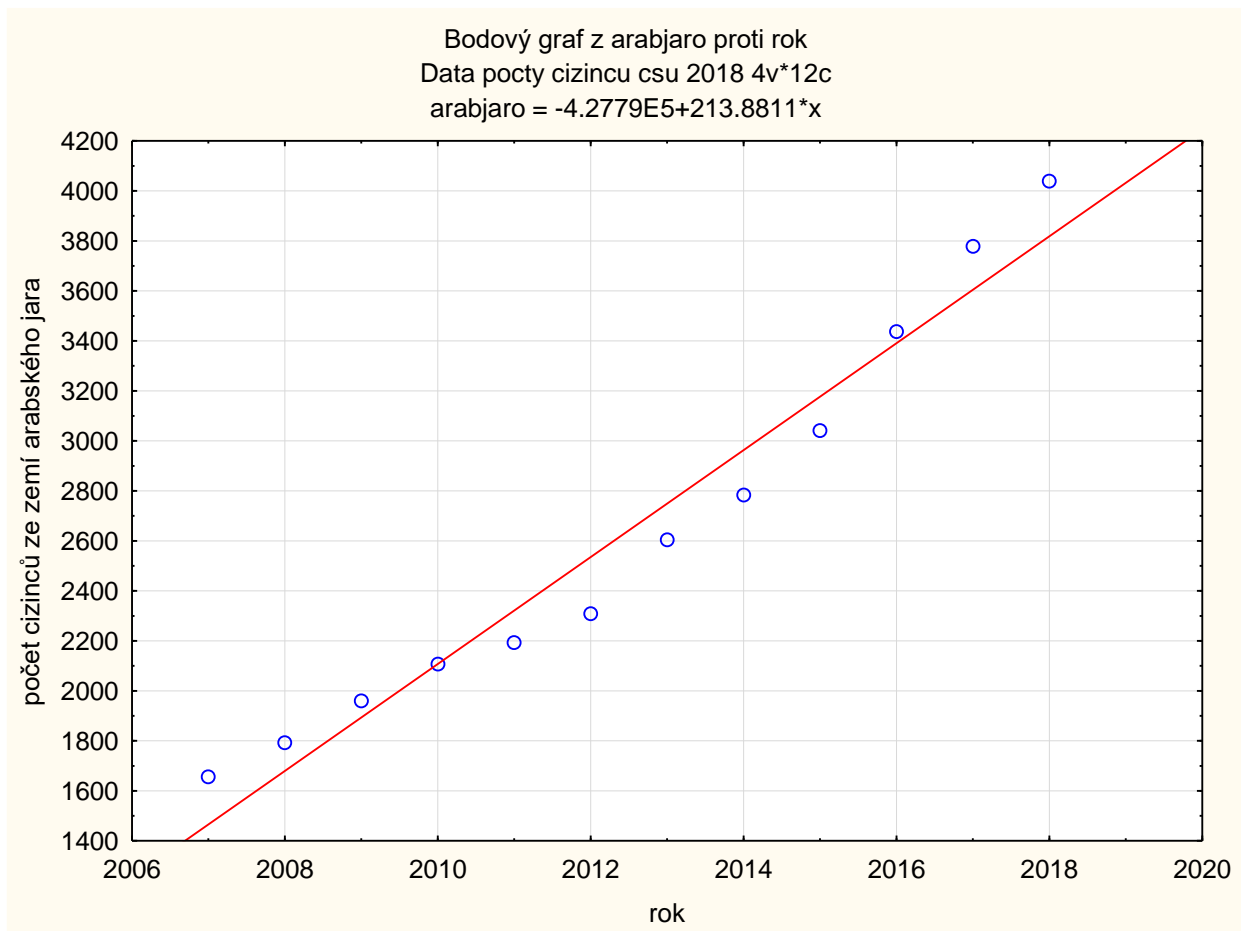
Zdroj: ČSÚ, vlastní zpracování.

4.3.2 Prognóza budoucího vývoje počtu cizinců ze zemí arabského jara

Počty cizinců ze zemí Arabského jara v České republice jsem se pokusila odhadnout pomocí analýzy časové řady provedené v programu Statistica. Po vizuálním posouzení dat (Graf 10) jsem se rozhodla uvažovat lineární vývoj. Trendová funkce byla stanovena jako:

$$T_t = 1251,773 + 213,881t$$

Vysoké hodnoty indexu korelace ($I = 0,9797$) i indexu determinace ($I^2 = 0,9598$) a nízká p hodnota ($p < 0,001$) naznačují, že funkce byla zvolena správně. Na základě této funkce je možné predikovat, že počet cizinců ze zemí arabského jara bude i nadále růst. Bodový odhad pro rok 2019 je 4032 lidí a pro rok 2020, 4246 lidí. S 95% pravděpodobností se bude počet cizinců ze zemí arabského jara v ČR v roce 2019 pohybovat v rozmezí 3805-4259 a v roce 2020 rozmezí 3991-4501.

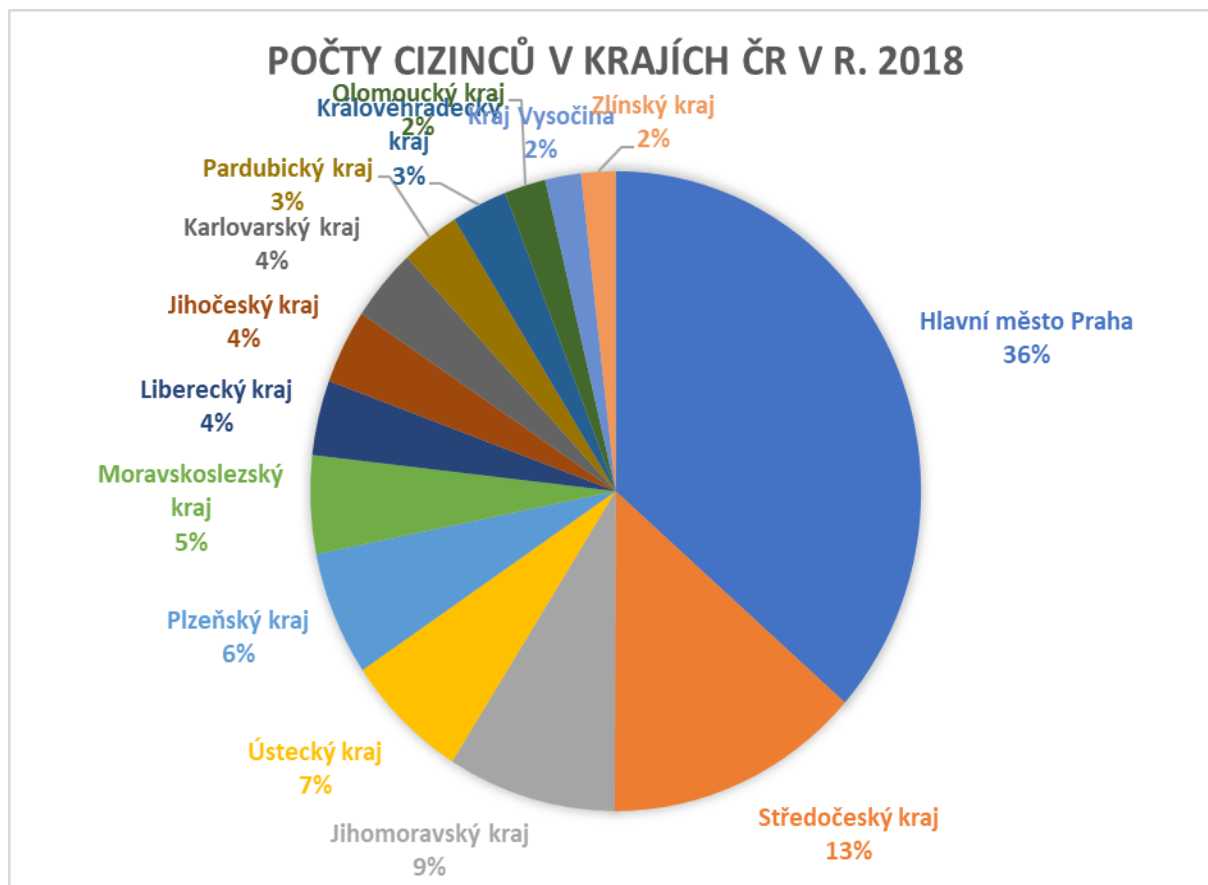

Graf 10: Počet cizinců ze zemí arabského jara v letech 2007-2018.

Zdroj: data ČSÚ, vlastní zpracování.

4.4 Počty cizinců v krajích ČR

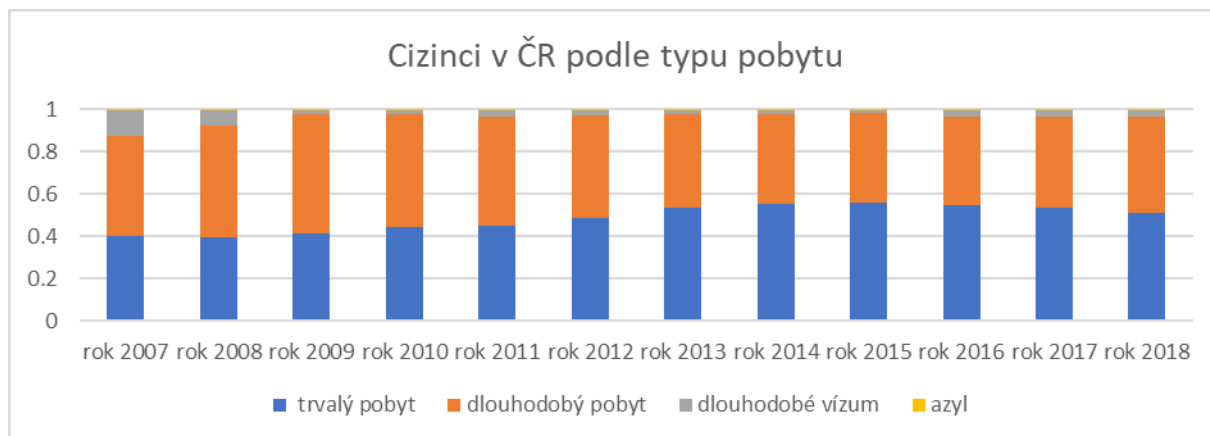
Jednoznačně nejvíc cizinců v ČR žije v Praze (36 %) a ve Středočeském kraji (13 %), následují kraje Jihomoravský, Ústecký a Plzeňský. Nejméně cizinců žije v Olomouckém a Zlínském kraji a na Vysočině (shodně 2 %) (Graf 11).

Graf 11 - Zastoupení cizinců v jednotlivých krajích ČR ke 31.12.2018.
 Zdroj: data ČSÚ, vlastní zpracování.

4.5 Cizinci ČR podle typu pobytu

Podíl cizinců s trvalým pobytem na celkovém počtu cizinců se v letech 2007-2018 pohyboval mezi 39 % a 56 %, s maximem v roce 2015. Podíl cizinců bez trvalého pobytu na území ČR, kteří zde pobývají déle než 12 měsíců, se pohyboval od 42 % do 56 %, s maximem v roce 2009. Počet cizinců s dlouhodobým vízem byl nejvyšší v letech 2007-2008 (12 % a 8 %), v ostatních letech podíl nepřesáhl 3 % na celkovém počtu cizinců. Počet azylantů na celkový počet cizinců se během sledované doby pohybuje kolem 0,5 % (Graf 12).

Graf 12 - Vývoj podílu cizinců v ČR podle typu pobytu v letech 2007-2018

Zdroj: data ČSÚ, vlastní zpracování.

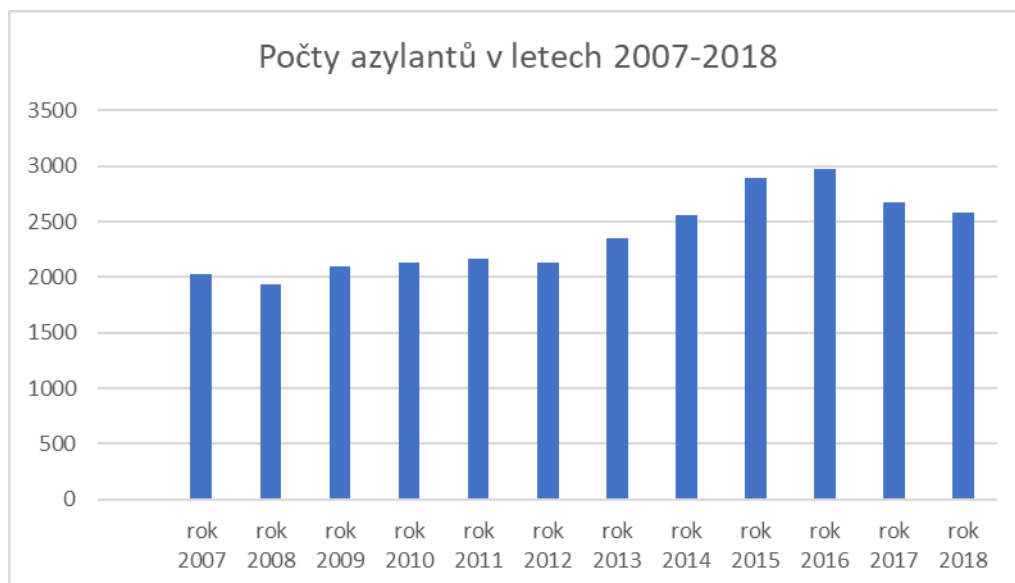
4.6 Počty azylantů v ČR

Podíl azylantů na celkovém počtu cizinců v ČR se v letech 2007-2018 v zásadě neměnil a kolísá kolem 0,5 %. Absolutní počet azylantů za posledních deset let vzrostl z 2030 v roce 2007 na 2568 v roce 2018, maxima ovšem dosáhl v roce 2016 (2972 azylantů). K výraznějšímu nárůstu došlo v roce 2009 (8,5 % oproti roku 2008) a v letech 2013-2015 (meziroční nárůst okolo 10 %), v roce 2016 se nárůst zpomalil a od roku 2017 dochází k poklesu počtu azylantů (Tabulka 2, Graf 13).

Tabulka 2 – Počty azylantů v ČR v letech 2007-2018 a podíl azylantů na celkovém počtu cizinců.

Rok	Počet azylantů	Meziroční změna (%) v počtu azylantů	Podíl azylantů na celkovém počtu cizinců
2007	2030	X	0,515 %
2008	1933	-4,8	0,440 %
2009	2097	8,5	0,483 %
2010	2132	1,7	0,500 %
2011	2166	1,6	0,496 %
2012	2130	-1,7	0,486 %
2013	2347	10,2	0,532 %
2014	2556	8,9	0,566 %
2015	2892	13,1	0,619 %
2016	2972	2,8	0,599 %
2017	2669	-10,2	0,507 %
2018	2568	-3,1	0,456 %

Zdroj: data ČSÚ, vlastní zpracování.

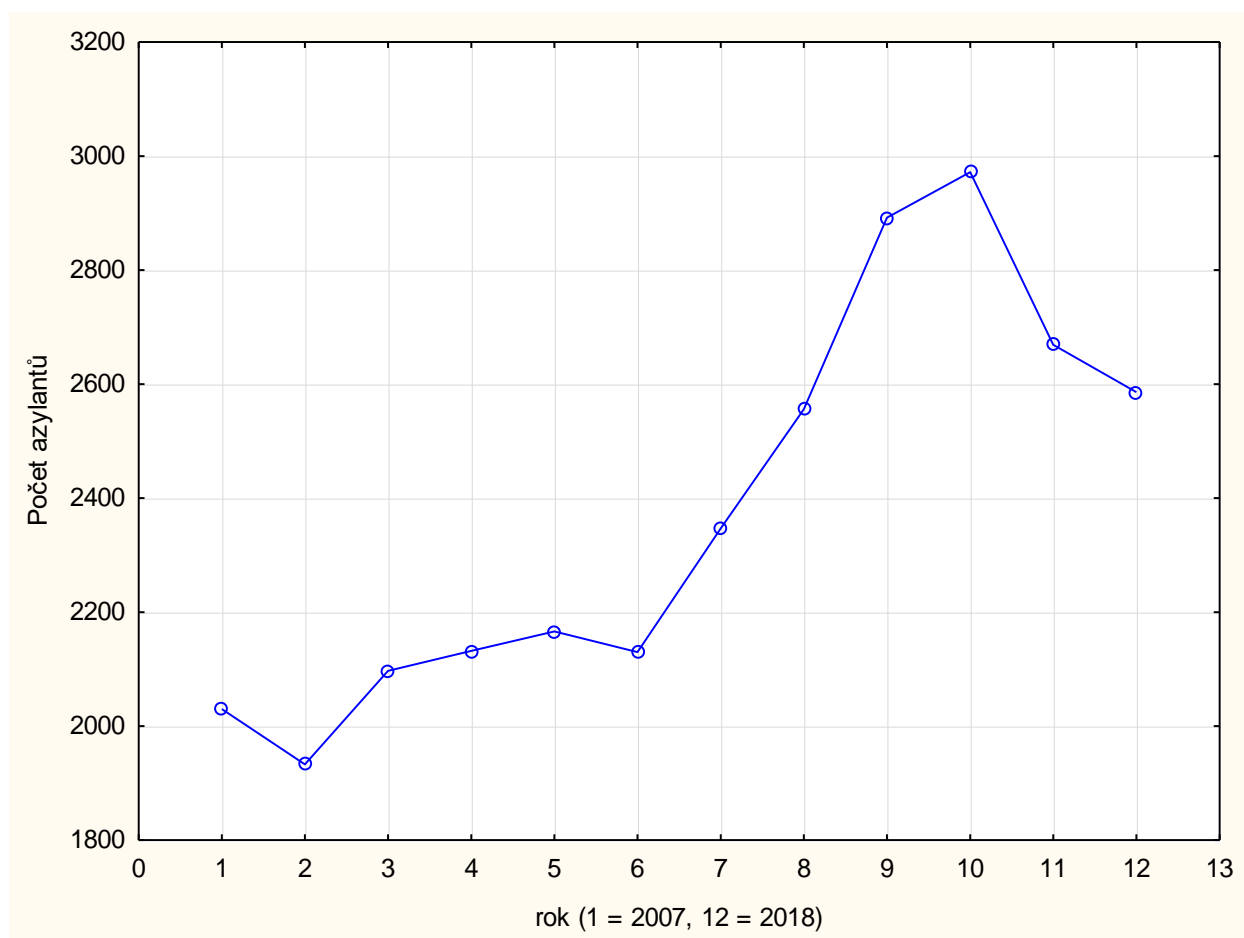
Graf 13 - Počty azylantů v ČR v letech 2007-2018.
Zdroj: data ČSÚ, vlastní zpracování.

Vývoj počtu azylantů v ČR jsem se pokusila predikovat pomocí analýzy časových řad provedené v programu Statistica. Vývoj počtu azylantů v čase je na grafu 14. Protože nejsou v řadě patrné tendence, které by bylo vhodné modelovat klasickými trendovými funkcemi, využila jsem adaptivní model, konkrétně model Holtova exponenciálního vyrovnávání. Tento model je konstruován s dvěma vyrovnávacími konstantami, a sice alpha pro odhad úrovně a gamma pro odhad směrnice lineárního trendu. Pomocí síťového hledání vyrovnávacích konstant jsem určila nejvhodnější kombinaci obou konstant tak, aby hodnota interpolačního kritéria MAPE byla co nejnižší. Zvolené hodnoty byly $\alpha = 0,9$ a $\gamma = 0,1$. Hodnota kritéria průměrné absolutní procentní chyby MAPE je 5,88, což lze považovat za velmi dobré. Skutečné hodnoty pozorování za sledované období a jejich vyrovnané hodnoty včetně residuí jsou uvedeny v Tabulce 3 a grafu 15. V tabulce 3 je dále uvedena bodová předpověď na dvě období dopředu, které činí 2731 azylantů pro rok 2019 a 2789 azylantů pro rok 2020.

Tabulka 3 – Tabulka skutečných a vyrovnaných hodnot včetně reziduí pro počet azylantů v ČR. Řádky 13 a 14 představují predikované hodnoty pro rok 2019 a 2020.

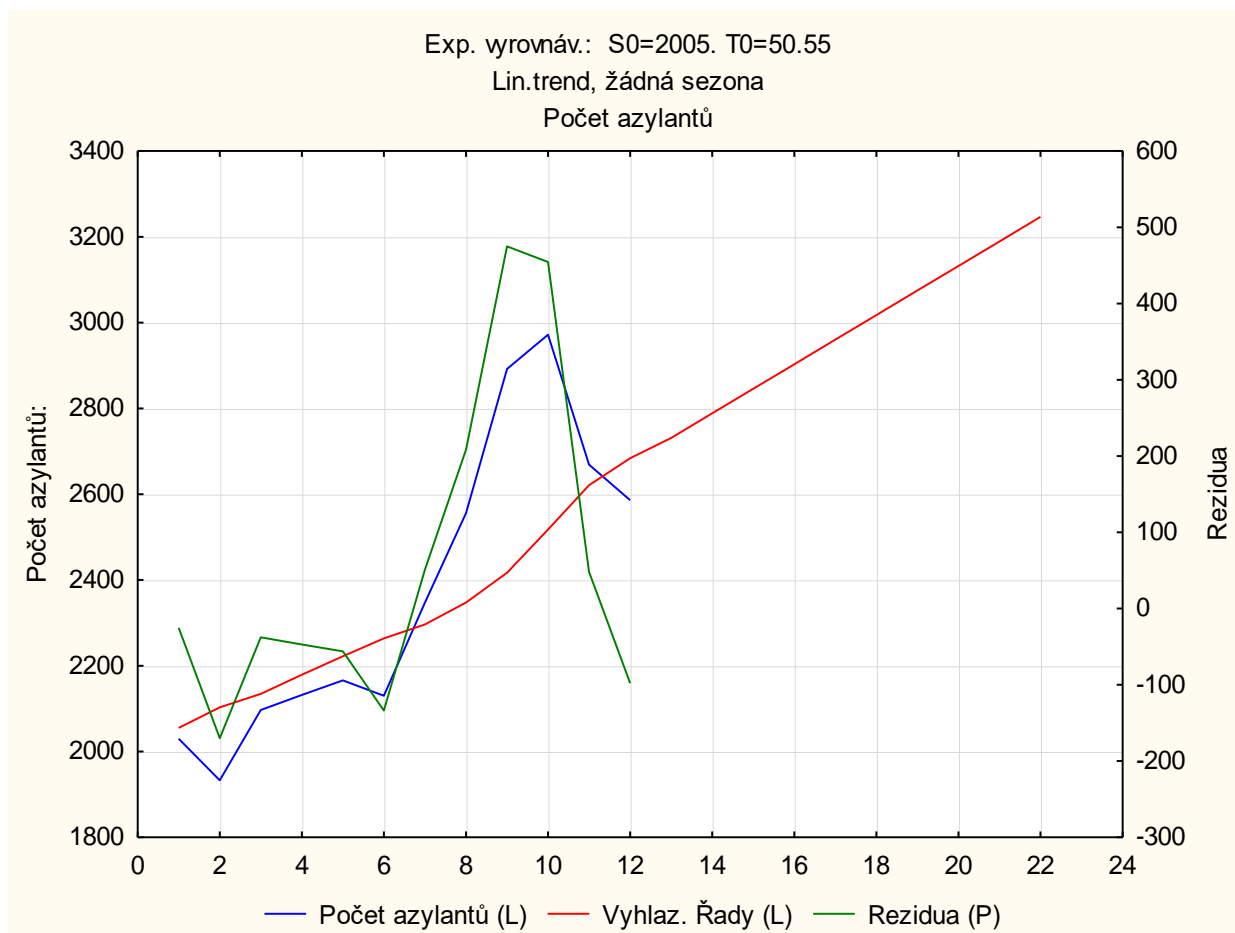
Zdroj: Data ČSÚ, vlastní zpracování.

Pozorování	Počet azylantů	Vyhlaz. řady	Residua
1.	2030	2055.3	-25.27
2.	1933	2103.0	-170.04
3.	2097	2134.6	-37.63
4.	2132	2179.1	-47.08
5.	2166	2222.1	-56.12
6.	2130	2263.7	-133.69
7.	2347	2296.2	50.83
8.	2556	2347.6	208.39
9.	2892	2416.9	475.12
10.	2972	2517.6	454.41
11.	2669	2620.8	48.24
12.	2586	2683.8	-97.80
13.		2731.3	
14.		2788.5	

Graf 14: Vývoj počtu azylantů na území ČR v letech 2007 až 2018.

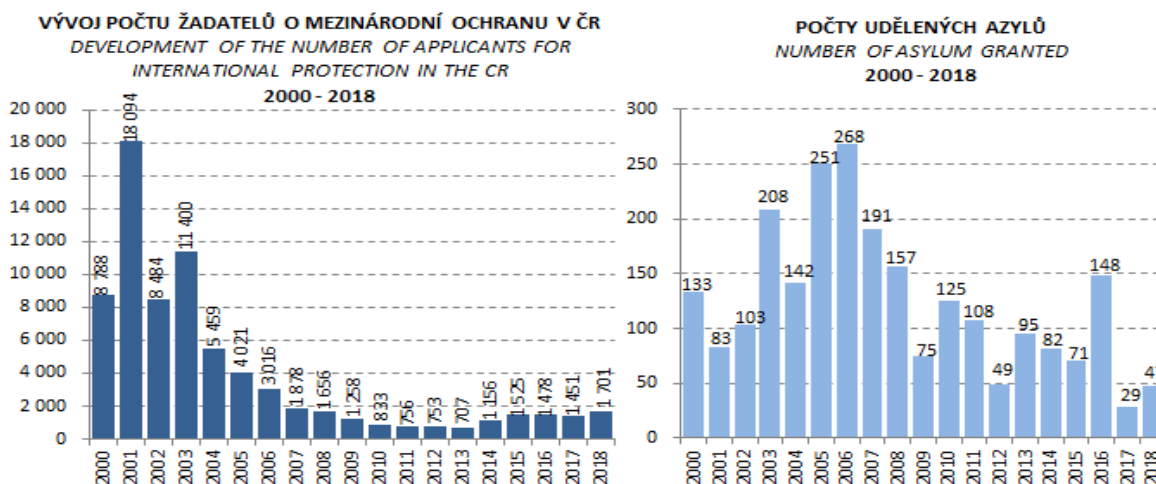
Zdroj: ČSÚ, vlastní zpracování.

Graf 15: Vývoj počtu azylantů na území ČR v letech 2007 až 2018, vč. Vyhlazených řad a residuí.
Zdroj: Data ČSÚ, vlastní zpracování.

4.7 Počty žadatelů o azyl

Počty žadatelů o mezinárodní ochranu v ČR byly za posledních dvacet let nejvyšší v roce 2001, a to 18 094 evidovaných žádostí. Od roku 2004 docházelo k výraznému poklesu v počtech evidovaných žádostí o mezinárodní ochranu (z 11 400 v roce 2003 na 5459 v roce 2004, trend pokračoval až do roku 2013). V letech 2010-2013 byl počet žadatelů o mezinárodní ochranu nižší než 1000. Od roku 2014 dochází opět k mírnému nárůstu v počtu žadatelů o azyl, a to na 1701 osob v roce 2018. Počet udělených azylů byl za posledních osmnáct let nejvyšší v roce 2006 (268 udělených azylů), od té doby s jistým kolísáním klesá. Výjimkou byl rok 2016 se 148 udělenými azyly (Graf 16).

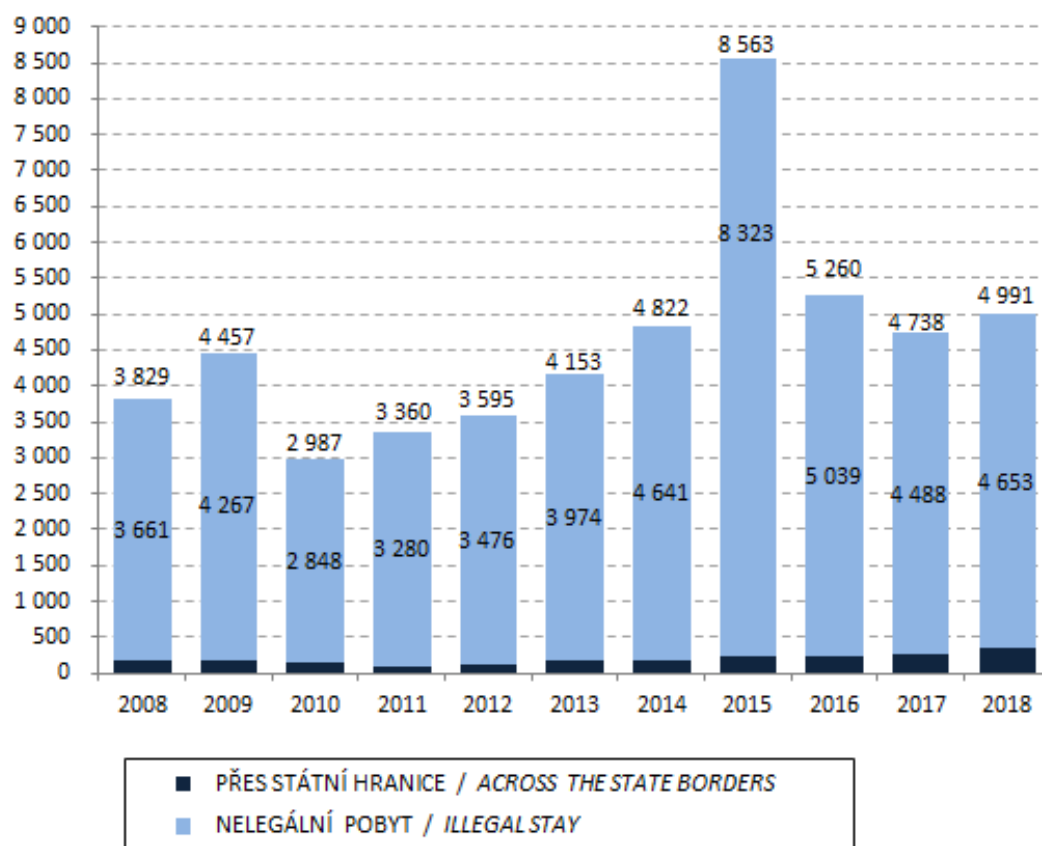

Graf 16 - Vývoj počtu žadatelů o mezinárodní ochranu v ČR a počty udělených azylů v letech 1998-2018.
 Zdroj: ČSÚ.

4.8 Nelegální pobyt cizinců v ČR

Několik tisíc cizinců žije v ČR nelegálně. Zatímco v letech 2008-2014 se počty ilegálních cizinců pohybovaly přibližně mezi třemi a pěti tisíci, v roce 2015 byl zaznamenán výrazný nárůst ilegálně žijících cizinců, a to na více než osm tisíc lidí. Od roku 2016 se počet nelegálně žijících cizinců v ČR opět vrátil k hodnotám kolem pěti tisíc lidí (Graf 17).

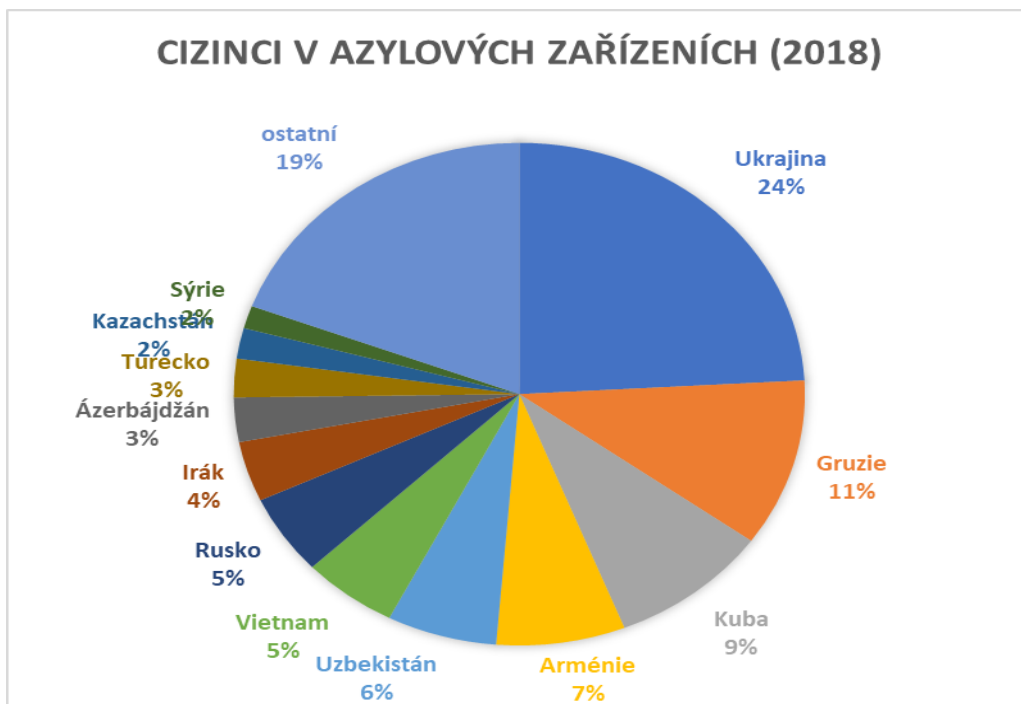
NELEGÁLNÍ MIGRACE CIZINCŮ
ILLEGAL MIGRATION OF FOREIGNERS
2008 - 2018

Graf 17 - Vývoj počtu nelegálních migrantů v letech 2008-2018.
 Zdroj: ČSÚ.

4.9 Cizinci v azylových zařízeních

V roce 2018 bylo evidováno celkem 1575 příchodů do azylových zařízení. Nejpočetnější skupinu žadatelů o udělení mezinárodní ochrany a jejich držitelů tvořili občané Ukrajiny – celkem se jednalo o 24 % všech klientů daných zařízení. Následovali státní příslušníci Gruzie, kteří tvořili 11 % klientů, Kuby (9 %) a Arménie (7 %) (Graf 18).

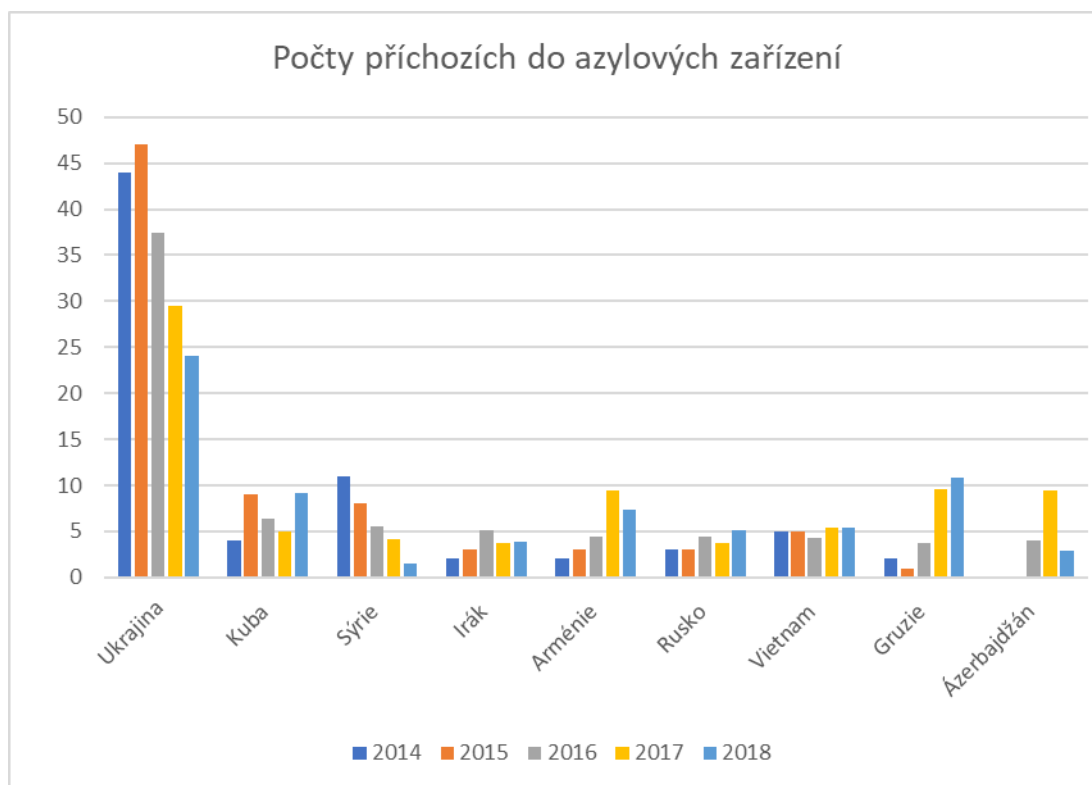
Graf 18 - Zastoupení cizinců ubytovaných v azylových zařízeních dle národnosti v r. 2018.
Zdroj: SUZ 2016, vlastní zpracování.

Počet příchozích do azylových zařízení se během sledované doby výrazně měnil. Nejvyšší byl v roce 2007, kdy bylo v azylových zařízeních evidováno 1904 nově příchozích. Od roku 2007 počet příchozích klesal (tento trend už započal v roce 2004, kdy SUZ evidovala 5459 příchozích žadatelů) až do roku 2012, kdy dosáhl minimálního počtu 580 příchozích. Od roku 2013 do roku 2015 můžeme pozorovat opětovný výrazný nárůst v počtu příchozích, až na 1440 lidí. Po roce 2015 už k nárůstu nedochází a počet příchozích se ustálil na hodnotách kolem 1300 lidí (Graf 19).

Graf 19 – Počty příchozích do azylových zařízení v letech 2007-2018.
Zdroj: Výroční zprávy SUZ z let 2007-2018, vlastní zpracování.

Co se týče národnostního složení, v posledních pěti letech přicházeli do azylových zařízení nejvíce Ukrajinci, Kubánci a Syřané. Dále byli pravidelně zastoupeni lidé z Iráku, Arménie, Ruska, Vietnamu, Gruzie a v posledních třech letech také lidé z Ázerbajdžánu. Počty příchozích jednotlivých národností v letech 2014-2018 jsou zobrazeny na grafu 20.

Graf 20 - Počty příchozích do azylových zařízení v letech 2014-2018 podle národnosti. Zobrazeny pouze země s pravidelným zastoupením. Zdroj: Výroční zprávy SUZ z let 2014-2018, vlastní zpracování.

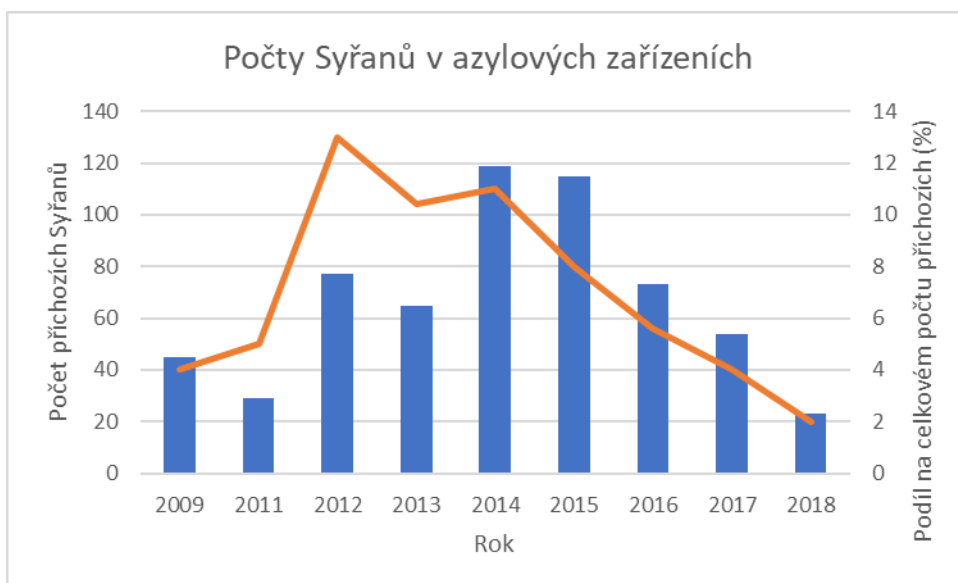
Ukrajinci patří tradičně mezi nejpočetněji zastoupenou skupinu příchozích do azylových zařízení. Jejich počty a podíl na celkovém počtu příchozích v letech 2007-2018 jsou zobrazeny na grafu 21. Nejvíce Ukrajinců přišlo do ubytovacích zařízení v r. 2010, a to 977, dále pak byly jejich počty relativně vysoké v posledních pěti letech (kolem 500 lidí).

Graf 21 - Počty příchozích Ukrajinců do azylových zařízení a jejich podíl na celkovém počtu příchozích v letech 2007-2018.

Zdroj: Výroční zprávy SUZ z let 2007-2018, vlastní zpracování.

Syřané jsou mezi příchozími do azylových zařízení výrazněji zastoupeni až od roku 2009 (přičemž pro rok 2010 není o jejich počtu dostupný údaj). Počet příchozích Syřanů byl nejvyšší v letech 2014 a 2015, a to 119, resp. 115 osob. V roce 2016 pak počty příchozích Syřanů opět klesly na úroveň podobnou roku 2012, a to na 73 osob (Graf 22). Přihlédneme-li k celkovému počtu příchozích v daném roce, zjistíme, že nevyšší podíl Syřanů byl již v roce 2012, a to 13 %.

Graf 22 - Počty Syřanů v azylových zařízeních v letech 2009-2018 a jejich podíl na celkovém počtu příchozích.

Zdroj: Výroční zprávy SUZ z let 2009-2018, vlastní zpracování. Data pro rok 2010 nejsou dostupná.

4.10 Cizinci v zařízeních na zajištění cizinců

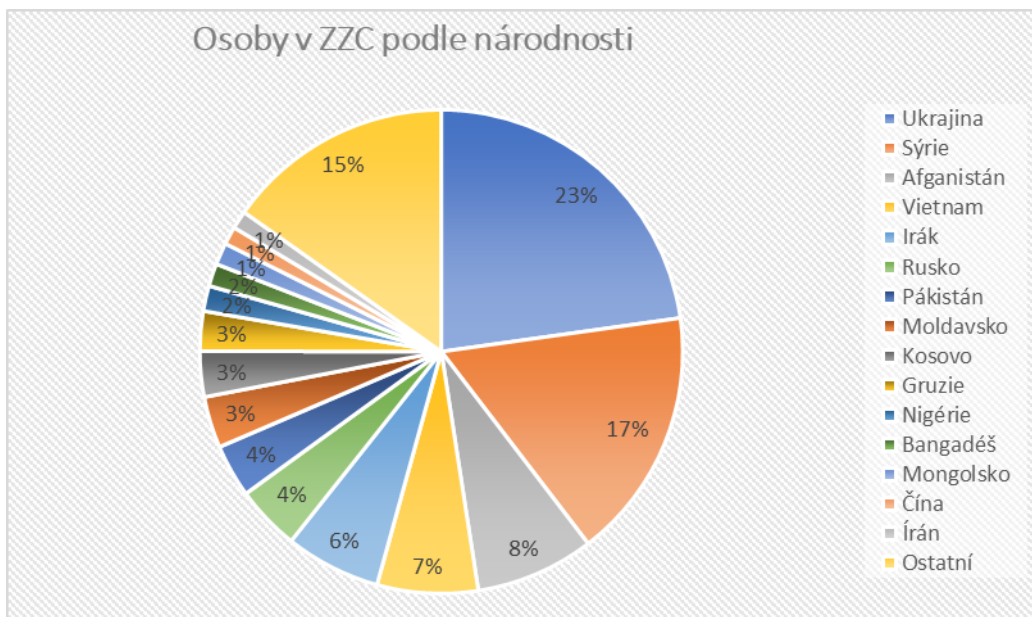
Počty cizinců zadržených v zařízeních na zajištění cizinců se ve sledovaném období pohybovaly většinou kolem 500 osob za rok. Výjimkou byl rok 2009, kdy bylo v zařízeních na zajištění cizinců zajištěno 1190 osob, a dále rok 2015, kdy bylo zajištěno rekordních 3121 osob (Graf 23).

Graf 23 - Počty cizinců v zařízeních na zajištění cizinců v letech 2007-2018.

Zdroj: Výroční zprávy SUZ z let 2007-2018, vlastní zpracování. Data pro rok 2010 a 2011 nejsou dostupná.

Celkem pocházelo nejvíce osob zajištěných během celého sledovaného období z Ukrajiny (23 %), ze Sýrie (17 %), Afghánistánu (8 %), Vietnamu (7 %) a Iráku (6 %) (Graf 24). Absolutní počty cizinců zajištěných během celého sledovaného období pro třináct nejzastoupenějších národností ukazuje (Graf 25). Do roku 2014 pocházelo nejvíc zajištěných osob z Ukrajiny, Vietnamu a Ruska. V roce 2015 však byl zaznamenán rekordní počet zajištěných Syřanů – 40 % všech zadržených cizinců, jejichž celkový počet byl roku 2015 taktéž rekordní. Kromě toho dochází od roku 2015 k nárůstu zastoupení zajištěných cizinců přicházejících z Afghánistánu a Iráku (kolem 10 %).

Graf 24 – Podíly osob jednotlivých národností zajištěných v zařízeních pro zajištění cizinců během celého sledovaného období.

Zdroj: Výroční zprávy SUZ z let 2007-2018, vlastní zpracování.

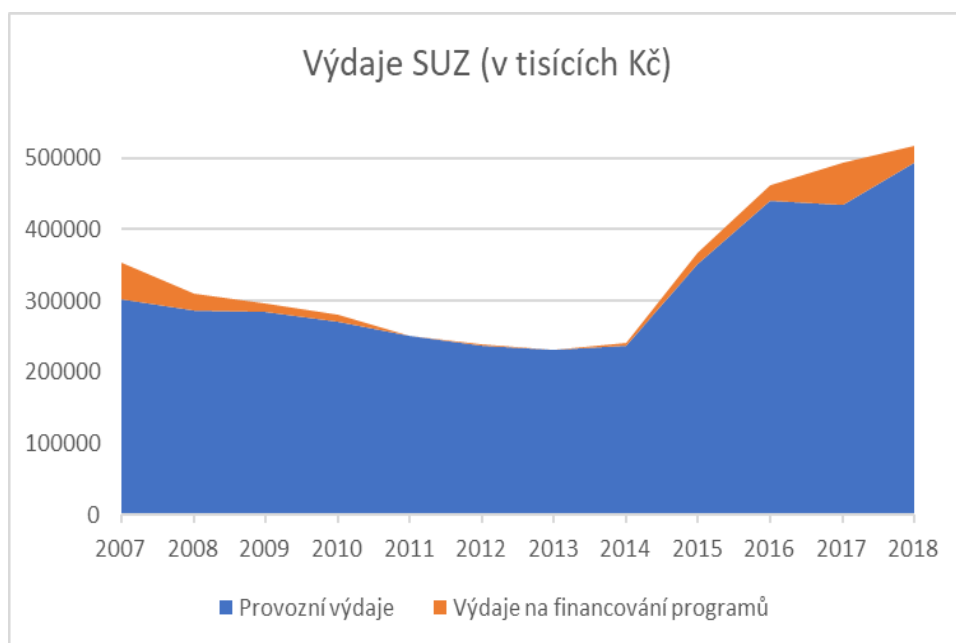
Graf 25 - Absolutní počty cizinců zajištěných v zařízeních pro zajištění cizinců během celého sledovaného období pro 13 národností s nejvyšším zastoupením.

Zdroj: Výroční zprávy SUZ z let 2007-2018, vlastní zpracování.

4.11 Výdaje na provoz SUZ

Celkové výdaje na provoz SUZ dosáhly v roce 2018 hodnoty téměř 517 milionů Kč, z toho 493 milionů bylo využito na provoz zařízení a dalších 24 milionů na financování programů. Na grafu 25 můžeme vidět vývoj výdajů na provoz uprchlických zařízení v letech 2007-2018. Z grafu je patrné,

že od roku 2007 do roku 2014 výdaje mírně klesaly, ale od roku 2015 dochází k výraznému nárůstu (Tabulka 4). Drtivou většinu výdajů ve všech letech tvořily provozní výdaje, jen malá část peněz byla využita na financování programů. Trend ve vývoji celkových výdajů je tedy určen převážně výdaji provozními. Výdaje na financování programů v čase výrazně kolísají, jak je patrné z (Tabulky 4 a z Graf 26).

Graf 26 - Výdaje na provoz SUZ v letech 2007-2018 (v tisících Kč).
Zdroj: Výroční zprávy SUZ z let 2007-2018, vlastní zpracování.

Tabulka 4 – Výdaje na provoz SUZ v letech 2007-2018 a procentuální meziroční změny
Zdroj: Výroční zprávy SUZ z let 2007-2018, vlastní zpracování.

Rok	Celkové výdaje (tis. Kč)	Meziroční změna (%)	Provozní výdaje (tis. Kč)	Meziroční změna (%)	Výdaje na financování programů (tis. Kč)	Meziroční změna (%)
2007	352394	x	302635	x	49759	x
2008	309750	-12.1	286463	-5.3	23287	-53.2
2009	296748	-4.2	283729	-1.0	13019	-44.1
2010	279876	-5.7	269778	-4.9	10099	-22.4
2011	250701	-10.4	249883	-7.4	818	-91.9
2012	239044	-4.6	236855	-5.2	2189	167.6
2013	231772	-3.0	230185	-2.8	1587	-27.5
2014	241131	4.0	236379	2.7	4752	199.5
2015	366598	52.0	351358	48.6	15240	220.7
2016	460821	25.7	439431	25.1	21390	40.4
2017	492401	6.9	433896	-1.3	58506	173.5
2018	517212	5.04	493708	13.8	23505	-59.8

5 Závěr

V teoretické části práce jsem shrnula základní terminologii týkající se cizinců na území ČR, popsala jsem problematiku současné migrační krize a příčiny a vývoj tzv. Arabského jara v pěti zemích – Tunisku, Egyptě, Libyi, Sýrii a Jemenu. Dále jsem popsala systém péče o uprchlíky a žadatele o mezinárodní ochranu v České republice, problémy spojené s integrací cizinců a sociální a ekonomické aspekty migrace.

V praktické části jsem se zabývala vývojem počtu cizinců na území České republiky v letech 2007-2018 s důrazem na azylanty a žadatele o mezinárodní ochranu a jejich národnostním, věkovým složením aj.

Celkový počet cizinců v České republice ve sledovaném období mírně narůstal, nejednalo se však o nijak zásadní nárůst. Věkové složení cizinců se prakticky nezměnilo, jen mírně přibývá osob mladších 15 let a starších 65 let na úkor osob v produktivním věku. Nejzastoupenějšími menšinami v České republice jsou dlouhodobě lidé ze Slovenské republiky, Ukrajiny a Vietnamu. Během sledovaného období došlo k mírnému nárůstu slovenské populace a poklesu populace ukrajinské a vietnamské.

Počty azylantů v České republice byly poměrně stabilní mezi lety 2007-2013, od roku 2013 dochází k mírnému nárůstu. Počty azylů udělených během jednoho roku však vykazují klesající tendenci (s mírným nárůstem v r. 2013), nejvyšších hodnot dosahovaly v letech 2005 a 2006.

Počet osob ubytovaných v azylových zařízeních se v posledních třech letech výrazně navýšil, pravděpodobně v souvislosti s aktuální migrační krizí. Dosáhl tak podobných hodnot jako na počátku sledovaného období, tj. mezi lety 2007 a 2009. V roce 2015 jsme dále zaznamenali výrazný nárůst nelegálních migrantů a rekordní počet osob zajištěných v zařízeních pro zajištění cizinců. Jednalo se zejména o lidi ze Sýrie, je zde tedy patrná souvislost s probíhající občanskou válkou. V souvislosti s vyšším využíváním azylových zařízení také můžeme pozorovat výrazný nárůst výdajů Správy azylových zařízení MV ČR v letech 2014-2018 v porovnání s předchozím obdobím.

6 Seznam použitých zdrojů

ABUKHALIL, As'ad. The 8 Proxy Wars Going On in Syria Right Now. *HuffPost* [online]. 2014 [cit. 2017-09-10]. Dostupné z: http://www.huffingtonpost.com/asad-abukhalil/syria-proxywars_b_5874488.html

AL-ARIQIS., *How Change Square Became the Birthplace of an Uprising*. (www.yementimes.com/en/1754/report/3465/How-Change-Square-became-the-birthplace-of-an-uprising.htm)

BAKRI, N, a GOODMAN, D., *Thousands in Yemen Protest Against the Government*. (<http://www.nytimes.com/2011/01/28/world/middleeast/28yemen.html>)

BOTELHO, G. (2015): *Egyptian court: Former President Hosni Mubarak can go free*. *CNN*. Dostupné z: <http://edition.cnn.com/2015/05/09/middleeast/egypt-hosni-mubarak/> (cit. 7. 4. 2016).

BUDÍKOVÁ, Marie, KRÁLOVÁ, Maria, MAROŠ, Bohumil. *Průvodce základními statistickými metodami*. 1. vyd. Praha: Grada Publishing, a.s., 2010. 272 s. edice Expert. ISBN 978-80-247-3243-5.

ČENĚK, Jiří, Zdeňka, VYKOUKALOVÁ a Josef, SMOLÍK, 2016. *Interkulturní psychologie: Vybrané kapitoly*. Praha: Grada Publishing. ISBN 978-80-274-5414-7.

Česká televize – *Del Ponteová: Důkazů k obvinění Asada z válečných zločinů je dost*: <http://www.ceskatelevize.cz/ct24/svet/2209696-del-ponteova-dukazu-kobvineni-asada-z-valecnych-zlocinu-je-dost>

Česká televize – OSN: *Syrská armáda má na svědomí téměř třicet chemických útoků*: <http://www.ceskatelevize.cz/ct24/svet/2231965-osn-syrska-armada-ma-nasvedomi-temer-tricet-chemicky-utoku>

Člověk v tísni – Sýrie. Dostupné z <https://www.clovekvtisni.cz/co-delame/humanitarni-a-rozvojova-pomoc/syrie>

DAALDER, I. H., STAVRIDIS, J. G. (2012): *NATO's Victory in Libya*. *Foreign Affairs*, 91, č. 2, s. 2-7.

DEVITO, Joseph, 2008. *Základy mezilidské komunikace – 6. vydání*. Praha: Grada Publishing. ISBN 978-80-247-2018-0.

DLUHOŠOVÁ, H., 2008. Integrace cizinců v České republice. In: ŠIŠKOVÁ, T., ed. *Výchova k toleranci a proti rasismu: multikulturní výchova v praxi*. 2. aktual. vyd. Praha: Portál, s. 81–86. ISBN 978-80-7367-182-2.

E15 – *Válka v Sýrii nabírá nový směr. O co v konfliktu jde?*
<http://zpravy.e15.cz/zahranicni/udalosti/valka-v-syrii-nabira-novy-smer-o-co-vkonfliktu-jde-1331020>

EVANS, L. (2011): *Tunisia: how does it compare to other countries in the region?* *Guardian News and Media Limited*. Dostupné z:
<http://www.theguardian.com/world/datablog/2011/jan/18/tunisia-data-store> (cit. 5. 10. 2015).

HEHIR, A. (2013): *The permanence of inconsistency: Libya, the Security Council, and the Responsibility to Protect*. *International Security*, 38, č. 1, s. 137-159.

HESOVÁ, Z. (2012): *Islamistické strany Severní Afriky u moci: Kontext vládnutí a první bilance*. *Research Paper 5/2012*. Praha: Asociace pro mezinárodní otázky. URL
<http://www.amo.cz/novinky/islamisticke-strany-severni-afriky-u-moci-kontext-vladnuti-a-prvni-bilance.html>

HINDLS, Richard, HRONOVÁ, Stanislava, SEGER, Jan a FISCHER, Jakub. *Statistika pro ekonomy*. 8. vyd. Praha: Professional Publishing, 2007. 415 s. ISBN 978-80-86946-43-6.

HOŠKOVÁ, Pavla, JINDROVÁ, Andrea, PROCHÁZKOVÁ, Radka. *Statistika v manažerské a obchodní praxi: Základní metody a postupy řešení v programu STATISTICA*. 1. vyd. Praha: Česká zemědělská univerzita, Provozně ekonomická fakulta, 2014. 233 s.

iDNES.cz - KOMENTÁŘ: *Válka v Sýrii trvá už šest let. Země se dělí, budoucnost děsí* http://zpravy.idnes.cz/jan-vesely-vyroci-valky-v-syrii-dnz-zahranicni.aspx?c=A170602_151108_zahranicni_neh

JIRÁNKOVÁ, A. (2013): *Nedemokratické režimy jako příčina revolucí v severní Africe*. In: Beránek, O: *Arabské revoluce. Demokratické výzvy, politický islám a geopolitické dopady*. Academia, Praha, 23-65 s.

KOLDINSKÁ, K., SCHEU, K. C., ŠTEFKO, M. (2016): *Sociální integrace cizinců*. Praha: Auditorium. ISBN 978-80-87284-60-5.

KRAMÁREKOVÁ, V., *Poslední tanec prezidenta Sáliha*, str. 112-114.

LOGAN, J. a MUKHASHAF, M. *Violence as Yemen elects candidate to replace toppled leader*. (<http://www.reuters.com/article/us-yemen-idUSTRE81J0RQ2012022>)

MACFARQUHAR, N. (2000): *Hafez al-Assad, Who Turned Syria Into a Power in the Middle East, Dies at 69*. *The New York Times* [online]. [cit. 2017-09-10]. Dostupné z: <http://www.nytimes.com/2000/06/11/world/hafez-al-assad-whoturned-syria-into-a-power-in-the-middle-east-dies-at-69.html>

MENDEL, M., *Arabské jaro: Historické a kulturní pozadí událostí na Blízkém východě*, str. 281-283.

MOTEJLKOVÁ, M. *Integrace cizinců s uděleným azylem v České republice*. In Sociální práce s uprchlíky. Sborník příspěvku v kurzu Sociální aspekty uprchlictví v teorii a praxi. Zlín: Organizace pro pomoc uprchlíkům (OPU), 2003. 80 s.

NIESSEN, Jan. 2000. *Rozmanitost a soudržnost: nové úkoly v oblasti integrace imi-grantů a menšin*. Praha: Rada Evropy. ISBN 92-871-4345-5.

ODBOR AZYLOVÉ A MIGRAČNÍ POLITIKY. *Azyl, migrace a integrace: Integrace. Integrace cizinců na území ČR*. [online]. Praha: MVČR, 2017 [cit.2018-06-25]. Dostupný z: <http://www.mvcr.cz/clanek/integrace.aspx>

Polská národnostní menšina. In: *Vláda České republiky* [online]. Praha: Vláda ČR, 7. 4. 2006 [2017 – 03 - 16]. [1] Pašeráci lidí mají novou taktiku. Dostupné z: <https://www.vlada.cz/cz/ppov/rnm/mensiny/polska-narodnostni-mensina-16124/>.

PORAT, L. (2010): The Syrian Muslim Brotherhood and the Asad Regime. *Crown Center for Middle East Studies, Brandeis University* [online]. Waltham, Massachusetts, [cit. 2017-08-08]. Available at: <http://www.brandeis.edu/crown/publications/meb/MEB47.pdf>.

QUINN, B., HAYNES, J (2014): *Gaddafi speech and Libya unrest – as it happened*. *Guardian News and Media Limited*. Dostupné z: <http://www.theguardian.com/world/blog/2011/feb/22/libya-gaddafi-speech-reaction-live-updates> (cit. 6. 10. 2015).

SCHEU, Harald Christian a kol. (2011): *Migrace a kulturní konflikty*. Praha: Auditorium. ISBN 978-80-87284-07-0.

ŠLECHTA, O. (2013): Intervence v Libyi – černý Petr arabského jara. In: *Weigl, J. a kol.: Arabské jaro rok poté. Naděje, nebo zklamání? Centrum pro ekonomiku a politiku*, Praha, 17-26 s.

SVATOŠOVÁ, Libuše a KÁBA, Bohumil. *Statistické metody II*. 1. vyd., 6. dotisk. Praha: Česká zemědělská univerzita, Provozně ekonomická fakulta, 2017. 105 s. ISBN 978-80-213-1736-9.

TOLLAROVÁ, Blanka a kol. (2013): *Jsmé lidé jedné Země: program prevence xenofobie a rasismu*. Praha: Portál. ISBN 978-80-262-0376-6.

TRBOLA, R., RÁKOCZYOVÁ, M. (eds.) (2011): *Institucionální podmínky sociální integrace cizinců b ČR II. Role zaměstnání a vybraných institucí v procesu integrace*. Brno.

UHHEREK, Z. a kol. (2016): *Migrace – historie a současnost*. Polanka nad Odrou: PANT občanské sdružení. ISBN 978-80-905942-9-6.

UNDP (2015): *International Human Development Indicators. United Nations Development Programme*. Dostupné z: <http://hdr.undp.org/en/countries> (cit. 15. 3. 2016).

UNICEF, *Yemen's marginalized children caught in the middle of conflict*. (http://www.unicef.org/infobycountry/yemen_82502.html)

Výroční zpráva správy uprchlických zařízení MV za rok 2007. In *SPRÁVA UPRCHLICKÝCH ZAŘÍZENÍ MINISTERSTVA VNITRA* [Online]. Praha: SUZ, 2017 [2017-03-09]. Dostupné z: http://www.suz.cz/wp-content/uploads/2017/11/vyrocní_zprava_suz_2007.pdf

Výroční zpráva správy uprchlických zařízení MV za rok 2008. In *SPRÁVA UPRCHLICKÝCH ZAŘÍZENÍ MINISTERSTVA VNITRA* [Online]. Praha: SUZ, 2017 [2017-03-09]. Dostupné z: http://www.suz.cz/wp-content/uploads/2017/11/vyrocní_zprava_suz_2008.pdf

Výroční zpráva správy uprchlických zařízení MV za rok 2013. In *SPRÁVA UPRCHLICKÝCH ZAŘÍZENÍ MINISTERSTVA VNITRA* [Online]. Praha: SUZ, 2017 [2017-03-09]. Dostupné z: http://www.suz.cz/wp-content/uploads/2017/11/vyrocní_zprava_suz_2013.pdf

Výroční zpráva správy uprchlických zařízení MV za rok 2010. In *SPRÁVA UPRCHLICKÝCH ZAŘÍZENÍ MINISTERSTVA VNITRA* [Online]. Praha: SUZ, 2017 [2017-03-09]. Dostupné z: http://www.suz.cz/wp-content/uploads/2017/11/vyrocní_zprava_suz_2010.pdf

Výroční zpráva správy uprchlických zařízení MV za rok 2011. In *SPRÁVA UPRCHLICKÝCH ZAŘÍZENÍ MINISTERSTVA VNITRA* [Online]. Praha: SUZ, 2017 [2017-03-09]. Dostupné z: http://www.suz.cz/wp-content/uploads/2017/11/vyrocní_zprava_suz_2011.pdf

Výroční zpráva správy uprchlických zařízení MV za rok 2017. In *SPRÁVA UPRCHLICKÝCH ZAŘÍZENÍ MINISTERSTVA VNITRA* [Online]. Praha: SUZ, 2020 [2020-02-25]. Dostupné z: http://www.suz.cz/wp-content/uploads/2018/06/suz_vyrocní_zprava_2018_web.pdf

Výroční zpráva správy uprchlických zařízení MV za rok 2018. In *SPRÁVA UPRCHLICKÝCH ZAŘÍZENÍ MINISTERSTVA VNITRA* [Online]. Praha: SUZ, 2020 [2020-02-25]. Dostupné z: http://www.suz.cz/wp-content/uploads/2019/06/suz_vyrocní_zprava_2018_web.pdf